

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

წელიწადი

2021

სპეციალური გაცემა

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

ირაკლი ლეონიძე*

მედიაციის მნიშვნელობა მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის დადგენის საპროცესო თავისებურებების გარკვევის საკითხისთვის

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილში, სასამართლოს მიერ განსახილველ საკითხთა ჩამონათვალში - „თ“ ქვეპუნქტად მითითებულია სამოქალაქო საქმეები: მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ. დასახელებული საკითხები განიხილება უდავო წახმოების წესით, ხოლო საქმეთა დაჯგუფების კატეგორია მიეკუთვნება იუხიდიური მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენას. საკანონმდებლო ტექნიკის საშუალებით ამავე კოდექსის XXXV და შემდგომ თავში კანონმდებელი საქმეებს ჯგუფებად და ქვეჯგუფებად აეხითიანებს, სადაც განსახილველი საკითხის მაგეჩიადუხი შინააჩისს, უდავო წახმოების პროცესუადუხი მიზნით გადაწყვეტა სამოქალაქო საპროცესო სამაჩთადში ეჩთ-ეჩთ აქტუადუხ საკითხს წაჩმოდგენს.

უფდებამოსიდი პიჩის მიეჩ ჩაიმე მოვდენის მიმაჩთ საჩწმუნო ფაქტის დადგენასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ „ყვედაზე დიდი უსამაჩთლობა მოჩვენებითი სამაჩთიანობაა“, შემდგომში, რომის სამაჩთადში, ჯეჩ კიდევ ხუთი დიდი იუჩისტის ეპოქაში ჩამოყადებდა ის ძიჩითადი პიჩინციპები, რომდებიც უზხუნვედყოფდა კონკჩეტუდი პხოცესის წაჩმოებისთვის აუცილებელი ფაქტების დადგენის, დაინტეჩელებული პიჩის ინტეჩესის შესაბამისობისა და უფდებამოსიდი პიჩის ჰეაგიჩების ვადებუდებას. ამ დროდან ყადიბდება გამოთქმა / პიჩინციპი, - „ვინც ქონებას თავისთვის იძენს, მემკვიდრეებისთვისაც იძენს“.

ნათედია, მოსამაჩთდის მიეჩ უდავო წაჩმოების წესით იუჩიდიური მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის საპროცესო მიზანი, რომედრიც აჩ აჩის მხოდოდ და მხოდოდ საკითხის გადაწყვეტის პროცესუადუხი

---

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის კერძო სამართლის სამაგისტრო საგანმანათლებლო პროგრამის პირველი კურსის სტუდენტი.

სიმახტივე აჩამედ პიროვნული მართლებების გამოხატვის საპასუხისმგებლო ამოცანაა. უფლებასა და ამ უფლების განხორციელებას შორის არსებული სამართლებრივი კავშირი საერთო ზიგის კანონისმიერი ან ანდუხდისმიერი მემკვიდრეთა იუხიდიუდ ინტეხესს თანაბხად უნდა აბადანსებდეს, თუმცა უკანონოდ არ უნდა ზღუდავდეს ხომედიმე მემკვიდრის კანონიერი ინტეხესს, ისახებდოს იმ უფლებით, შემდგომში სიკეთით, ხომედიც მას მამკვიდრებდთან კონკრეტული სამართლებრივი უხთიეხთობის / დაკავშირების შედეგად მიენიჭა და გახკვეული დროის განმავლობაში დადგინდა სამართლებრივი საფუძვლით, თუმცა სამომავლოდ საჭიროებს მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის დადგენას.

განსახიდევი კატეგორიის საქმეებზე მოსამართლის გადაწყვეტილება განმცხადებლის კანონიერი ინტეხესის, სანოტაო მოქმედების შესხულებაზე ნოტაიუსის უახის, საჯაო ხეესტის კანონისმიერი მოდოინისა და სხვა პიხთა დაინტეხესების თანაკვეთის წეხტიდია. ამიტომ საქახთვედოს სამოქადაქო საპიოცესო კოდექსის 312-ე მუხდის მე-2 ნაწიდის „თ“ ქვეპუნქტით დადგენიდი საქმეების განხიდევის თავისებუხება ქონებაზე საკუთხების აღიახების / მოპოვების შესაძლებლობის კონსტიტუციუხი შინაახისს მატახებედი, თუმცა არა, აუცილებლობა - უფრო მეტად დამოკიდებუდებითი მიმახთება.

მედიაციის მნიშვნელობა საპიოცესო თავისებუხებების თანაბხმნიშვნელოვანი წახმოჩენისა და მხახეთა დავის გადაწყვეტის შესაძლებლობაში მდგომახეობს. იეხინგის თანახმად, „უფლებისათვის ბიძოდა არის მოვადეობა უფლებამოსიდი ადამიანისა თავისავე თავის წინაშე“, მედიაცია კი, არა მხოლოდ დავის აღტეხინატიუდი გადაწყვეტის, არამედ უფლებისთვის ბიძოდის საშუადება.

საკვანძო სიგყვები: უდავო წახმობა, იუხიდიუდი მნიშვნელობის მექონე ფაქტი, მედიაცია, მხახეთა შეთანხმება, მედიაციის პიხინციპები, მემკვიდრეობის მიღება, სამკვიდროს გახსნის ადგიდი, სასამართლოს მოხედე.

1. შესავალი

პრინციპული მოსაზრება, *lura novit curia* - სამოქალაქო საპროცესო სამართალში სამოსამართლო საქმიანობის სისრულის პრეზუმფციია, თუმცა იგი, როგორც წესი არ გულისხმობს, რომ სასამართლომ ასევე, იცის ყველა ფაქტი განსა-

ხილველ საქმესთან დაკავშირებით.¹ მტკიცების საგანში შემავალი სამართლებრივი მნიშვნელობის მქონე ფაქტები მხარეებმა უნდა ამტკიცონ, ხოლო მტკიცების საგნის განსაზღვრის პროცესში მოსამართლე, აუცილებლობის, შესაძლებლობისა და კანონის მოთხოვნათა დაცვით მონაწილეობს. სასარჩელო წარმოებისგან განსხვავებით უდავო წარმოების არსი, ზოგიერთი კატეგორიის სამოქალაქო საქმეზე უფლების შესახებ დავის არარსებობის დათქმით ვლინდება.²

უდავო წარმოების წესით განსახილველ საქმეთა შორის დასახელებულია საქმეები იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის შესახებ, შემდგომში, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXXVI თავში კლასიფიცირებული მსგავსი ფაქტების მატერიალური შინაარსი, რომელთა მიმართ დგინდება ამ საქმეზე სამართლებრივი მნიშვნელობის მქონე ფაქტი. კვლევის მიზანს წარმოადგენს მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის თავისებურებების განხილვა, კონკრეტულად, მედიაციის უალტერნატივო მნიშვნელობის გამოკვეთით, გარკვევა იმისა,³ თუ როგორ აღიქმება საქმისწარმოების ზღვარი სანოტარო მოქმედების განხორციელების შესახებ ნოტარიუსის უარის გასაჩივრებასა და უდავო წარმოების წესით იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენას შორის.⁴

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ნორმები ადგენს სამკვიდროს მიღებისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის მა-

---

¹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 102-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

² ქუჩაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 472.

³ Prayer S., Why is Mediation not used More Often as a Means of Alternative Dispute Resolution? European Union: European Parliament's Committee on Legal Affairs, Brussels, 2012, 11.

⁴ შეად. EU Handbook on Mediation: Mediation Law and Practice in Other EU Countries, Professional Association of the Mediators in Bulgaria, Integrierte Mediation e.V. – Germany and the European Association of Judges for Mediation (GEMME), 26-27, <https://mediation-net.eu/pdf/books/analysis_concise_text2.pdf> [12.09.2021].

ტერიალურ შინაარსს, რომლის მიმართ დაინტერესებული პირის განცხადებაზე სამართლებრივი რეაგირების ვალდებულება ნოტარიუსს ეკისრება, თუმცა უდავო წარმოების ზოგადი დანიშნულებიდან გამომდინარე, მოსამართლე⁵ ითავსებს რა, ფუნქციას დაადგინოს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტი, გვევლინება საზოგადოებრივი მართლწესრიგის „კვესტორად“⁶ იმ პირობით რომ *Statuta pro publico commodo late interpretatur*.⁷

იურიდიულ ლიტერატურაში⁸ გამოთქმულია ცალკეული მოსაზრებები საკითხის მომწესრიგებელი სამართლის ნორმების კონსტიტუციურობასთან დაკავშირებით,⁹ ხოლო სასამართლო პრაქტიკა არკვევს მსგავს საქმეზე იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის თანმდევ სამართლებრივ შედეგებს და ამ უკანასკნელის დადგენილი ფაქტისადმი მიკუთვნებადობას.¹⁰

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილში ჩამოთვლილი საქმეები შესაძლოა დამოუკიდებელი წარმოების საგანს ან სამომავლოდ, დამდგარი სამართლებრივი შედეგის თვალსაზრისით სამემკვიდრეო დავის შემადგენელ ნაწილს / მემკვიდრის იურიდიულ ინტერესს წარმოადგენდეს, როგორც რომაელი იურისტები აღნიშნავ-

---

⁵ სასამართლოს შესაბამისი მოხელე, იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 316¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁶ რომში, კვესტორის ერთ-ერთი ფუნქცია სახელმწიფო არქივის მეთვალყურეობა / ფაქტის დადგენა იყო.

⁷ „საზოგადოების სასახგებდოდ მიღებული კანონები კახგად უნდა განიმახგოს“, მითითებულია: ნადაჩეიშვიდი გ., რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 189.

⁸ ავტორები: სუხიტაშვილი, ქურდაძე, ხუნაშვილი, გოგოლაძე და სხვ.

⁹ სასამართლოს შესაბამისი მოხელის შესახებ სამართლის ნორმის ჩანაწერის კონსტიტუციურობასთან დაკავშირებით იხ. ქუხეაძე შ., ხუნაშვიდი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 477.

¹⁰ იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 9 მარტის №ას-971-1172-08 გადაწყვეტილება.

დნენ *Ubi rerum testimonia adsunt, quid opus est verbis?*¹¹ შესაბამისად, კლასიფიცირებულ საქმეთა მიმართ დაინტერესებულ პირთა ინტერესი, მათ შორის კონსტიტუციური უფლების განხორციელების სურვილი,¹² განაპირობებს იმას, რომ ეს საკითხები დღემდე არ განაცალკევა კანონმდებელმა, მიუხედავად ამ ჩამონათვალში განხორციელებული სხვა საკანონმდებლო ცვლილებებისა.¹³

სამემკვიდრეო სამართლებრივი დავების გადატვირთულობა, სასურველია ინსტიტუციურად გაიმიჯნოს მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ უდავო წარმოების პროცესუალური მიზნისა და მოქალაქეთა დაინტერესებისგან. სასამართლო დავათა განცალკევების შედეგად, მედიაციის დღეს მოქმედი ფორმების საშუალებით შესაძლოა დარეგულირდეს სასარჩელო წარმოებისას სამემკვიდრეო დავების გადატვირთულობის ხელშემწყობი გარემოებები,¹⁴ ხოლო იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენას საქმეობაში გამოხატული თვისება მიენიჭოს.

კვლევის სიახლეს განაპირობებს სამემკვიდრეო დავების სასარჩელო წარმოების წესით განხილვის მზარდი მაჩვენებელი, სადაც ფაქტობრივი ფლობით სამკვიდროს მიღების საკითხი და იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის აუცილებლობა დღემდე არ კარგავს აქტუალურობას,¹⁵

---

¹¹ „სადაც ნივთიერი მგვიცებულებაა, ხალა ძადა აქვს სიგყვას?“, მითითებულია: *ნადახეიშვიდი გ.*, რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 192.

¹² საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995, მე-19 მუხლი.

¹³ იხ. საქართველოს კანონში „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში“ ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს კანონები: №3435 და №5977, „ა“, „ვ“, „ზ“, „ი“ ქვეპუნქტების ამოღების შესახებ.

¹⁴ შეად. *Alexander N., Walsh S., Svatos M. (eds.)*, *EU Mediation Law Handbook: Regulatory Robustness Ratings for Mediation Regimes*, Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, Vol. 7, 2017, 693.

¹⁵ მედიაციის წარმართვის აუცილებლობის თვალსაზრისით შეად. *Steffek F.*, *Mediation in the European Union: An Introduction*, Cambridge, 2012, 4-5.

საკითხის შესწავლის პროცესუალური მნიშვნელობის თვალსაზრისით.¹⁶ კვლევის მიზნების მისაღწევად გამოყენებულია ნორმატიული, დოგმატური, შედარების, სინთეზისა და ანალიზის მეთოდები.

2. უდავო წარმოების იურიდიული ინტერესი

საქართველოს საერთო სასამართლოები სამოქალაქო საქმეებს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესების მიხედვით განიხილავენ.¹⁷ ყოველ ადამიანს უფლება აქვს თავის უფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.¹⁸ ამ უფლების დაცვისა და საქმისწარმოების საკითხისთვის უზრუნველყოფილია საქმის სამართლიანი და დროული განხილვის უფლება.¹⁹ უდავო წარმოების იურიდიული ინტერესი ერთ-ერთია იმ განსაზღვრებათაგან, რომელიც სამოქალაქო საპროცესო სამართალში იურიდიული ინტერესის პირობით ცნებას ადგენს.²⁰ ამ განსაზღვრების თავისებურებას უდავო წარმოების ზოგადი არსი განაპირობებს, შემდგომში კერძოსამართლებრივი ურთიერთობების შემცველი ის სამოქალაქო საქმეები, რომლებიც განიხილება უდავო წარმოების წესით და სადაც გამოკვეთილია დაინტერესებული პირის კანონიერი ინტერესი სასამართლო გადაწყვეტილების მიმართ.

---

¹⁶ „ვინც სპობს საშუალებას, სპობს მიზანსაც“. ამიტომ, უდავო წარმოების განსახილველი ფორმა მემკვიდრეობის მიღების მიზნის მიღწევის: უფლების წარმოშობის, შეცვლის ან მოსპობის ერთ-ერთი ძირითადი საშუალებაა. იხ. ნადახეიშვიდი გ., რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 183.

¹⁷ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, პირველი მუხლის პირველი ნაწილი.

¹⁸ საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995, 31-ე მუხლი.

¹⁹ იქვე.

²⁰ შეად. კობადაძე დ., იურიდიული ინტერესი სამოქალაქო პროცესში, სერგო ჯორბენაძე 90, საიუბილეო გამოც., ჯოხბენაძე ს. (იედ.), თბ., 2019, 204-205.

იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის შესახებ სამოქალაქო საქმეები კლასიფიცირებულია კონკრეტული და მართლზომიერი იურიდიული ინტერესის შესაბამისად. სამოქალაქოსამართლებრივი ურთიერთობის ხასიათი აყალიბებს იურიდიული ინტერესის სხვადასხვაობას,²¹ ხოლო საკანონმდებლო დონეზე დაჯგუფებული სამოქალაქო საქმეები ქმნის უდავო წარმოების იურიდიული ინტერესის ინდივიდუალურ განკუთვნილობას სამოქალაქო საპროცესო სამართალში.²²

მედიაციის მნიშვნელობა მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის დადგენის თავისებურებების გარკვევის საკითხისთვის შესაძლოა ჩამოყალიბდეს საკუთრების უფლების მიზნის მიღწევის საშუალებად იმ დათქმით, რომ „მიზანი უფლებისა აჩის მშვიდობა, საშუალება კი ამ მიზნის მისაღწევათ ბიძოდა აჩის.“²³ „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, მედიაცია არის „პროცესი, მისი სახელწოდების მიუხედავად, რომლის საშუალებითაც ორი ან ჩამდენიმე მხაზე მედიატორის დახმავებით ცდილობს დავის უხიჯითშეთანხმებით დასრულებას, მიუხედავად იმისა, ეს პროცესი დაწყებულია მხაჯეთა ინიციატივით თუ კანონით გათვადისწინებული საფუძვლითა და წესით;“²⁴

შესაბამისად, დავის ურთიერთშეთანხმებით დასრულების საშუალება,²⁵ როგორც „უფლებისათვის ბიძოდა აჩის მოვადეობა

---

²¹ შეად. კობადაძე დ., იურიდიული ინტერესი სამოქალაქო პროცესში, სერგო ჯორბენაძე 90, საიუბილეო გამოც., ჯიბენაძე ს. (ხედ.), თბ., 2019, 204-205.

²² კობხიციძე დ., მამობის დადგენასთან დაკავშირებული დავების განხილვის თავისებურებანი, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1(40)'14, 2014, 32-33.

²³ რუდოლფ ფონ იერინგი, ბრძოლა უფლებისათვის, მთარგ. ბაქჩაძე ი., თბ., 2000, 31.

²⁴ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლი.

²⁵ De Palo G., A Ten-Year-Long “EU Mediation Paradox” When an EU Directive Needs To Be More ...Directive, Europe Union: Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2018, 1-2, <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608847/IPOL_BRI\(2018\)608847_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608847/IPOL_BRI(2018)608847_EN.pdf)> [12.09.2021].

უფლებამოსილი ადამიანისა თავისავე თავის წინაშე“.²⁶ არის თუ არა წინააღმდეგობაში დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალება, სასამართლოში, უფლების დაცვის სასარჩელო ან უდავო წარმოების წესთან მიმართებით, უპირატესად, განმცხადებლის, შემდგომში უფლებისთვის მებრძოლი პირის იურიდიული ინტერესის სასიკეთოდ უნდა გადაწყდეს.²⁷ უდავო წარმოების იურიდიული ინტერესით ზუსტდება გამოსაყენებელი სამართლის ნორმისა და პროცესის მიმდინარეობა, თუმცა ეს არ გამოორიცხავს უფლებისთვის ბრძოლის უწყვეტობას და დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალების გამოყენებას. მნიშვნელოვანია რომ უდავო წარმოების მიმდინარეობისას მოსამართლემ სამართლის ნორმის განმარტების მაგალითზე შეაფასოს ის ინტერესი, რომელიც დასაშვებია ამ წარმოების მიზნებისთვის და არ იმოქმედოს მხოლოდ და მხოლოდ განმცხადებლის ინტერესის სასიკეთოდ ან საუარესოდ.

3. მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ უდავო წარმოების მოთხოვნის მატერიალური საფუძვლები

3.1. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ნორმები მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ

მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ სამოქალაქო საქმე ეფუძნება კანონისმიერ დებულებას, რომ ყოველი პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. საქმის განხილვას სასამართლო შეუდგება იმ პირის განცხა-

---

²⁶ რუდოლფ ფონ იერინგი, ბრძოლა უფლებისათვის, მთარგ. ბაქჩაძე ი., თბ., 2000, 48.

²⁷ ცნებათა პრიორიტეტულობის საკითხისთვის იხ. *Feinberg K. R., Mediation - A Preferred Method of Dispute Resolution, Pepperdine Law Review, Vol. 16, Issue 5, 1989, 7-8.*

დებით, რომელიც მიმართავს მას თავისი უფლების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად,²⁸ რაც ასევე არის კონსტიტუციური უფლების შესაბამისი და მისგან გამომდინარე სამართლის ნორმა,²⁹ რადგან „საკუთხებისა და მემკვიდრეობის უფლება აღიახებული და უზუნვედყოფილია.“³⁰ ხოლო კანონისმიერი ან ანდერძისმიერი მემკვიდრის იურიდიული ინტერესი აისახება უდავო წარმოების წესით განსახილველი საქმეების სასამართლოებისადმი უწყებრივ დაქვემდებარებაში.³¹

იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენას, რომელიც სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის ხასიათით ეხმიანება საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლებას, საფუძვლად უდევს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მემკვიდრეობითი სამართლის მომწესრიგებელი ნორმები. მართალია, უდავო წარმოებაში სრულად არ გამოიყენება სასარჩელო წარმოებისთვის დამახასიათებელი პროცესუალური ნორმები,³² თუმცა მთლიანობაში უდავო წარმოება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის საერთო წესების დაცვით მიმდინარეობს იმ ცვლილებებისა და დამატებების დათქმით, რომლებიც გაერთიანებულია უდავო წარმოებით განსახილველი საქმეების მომწესრიგებელ ნორმებში.³³ ამიტომ, მატერიალური

---

²⁸ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, მე-2 მუხლის პირველი ნაწილი.

²⁹ რომელიც ვლინდება სასამართლო გადაწყვეტილების თვისებაში - შიეიძინოს კანონიერი ძალა. შეად. თოფუა შ., ძღიეხიშვიდი ზ., ბეხეკაშვიდი გ., ხაუომია თ., ბაქჩაძე მ., თოფხია თ., ჩხაიძე ს., კვანცაღიანი ნ., სასამართლო გადაწყვეტილების სტრუქტურა პირველ და მეორე ინსტანციებში, პრაქტიკული სახელმძღვანელო სამოქალაქო სამართლის საქმეების განმხილველი მოსამართლეებისთვის, თბ., 2020, 11-12.

³⁰ საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995, მე-19 მუხლი.

³¹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, მე-11 მუხლის პირველი ნაწილი.

³² ქუხეაძე შ., ხუნაშვიდი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 473.

³³ იქვე.

საფუძვლები უდავო წარმოების წესით განსახილველი საქმეებისთვის მიზნობრივი და აუცილებელია.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1421-ე მუხლის ნორმატიული დასახელებაა სამკვიდროს მიღება. ამ მუხლის პირველი ნაწილი ადგენს რომ „სამკვიდროს იღებს მემკვიდრე, იქნება იგი კანონით თუ ანდუხით მემკვიდრე.“³⁴ შემდგომში შეგვიძლია განვიხილოთ როგორც იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის შესახებ მოთხოვნის განმცხადებელი პირი.

მე-2 ნაწილი მიუთითებს სამართლებრივ მოცემულობას უდავო საკითხის პროცესუალური განსაზღვრების ჩამოსაყალიბებლად. განმარტებულია, მემკვიდრის მიერ სამკვიდროს მიღება, „ხოდესაც იგი სანოგახო ოხგანოში შეიგანს განცხადებას სამკვიდროს მიღების შესახებ ან ფაქტობრივად შეუდგება სამკვიდროს ფლობას ან მახთვის, ხაც უდავოდ მოწმობს, ხომ მან სამკვიდრო მიიღო.“³⁵

მე-3 ნაწილი ფაქტობრივი ფლობით სამკვიდროს მიღების ფაქტს სტაბილურ, გონივრულ და ერთიან ხასიათს სძენს.³⁶ მემკვიდრის მიერ სამკვიდროს ნაწილის ფაქტობრივად ფლობა გულისხმობს სამკვიდროს მთლიანად მიღებას, „*ჩაშიც უნდა გამოიხატებოდეს და სადაც უნდა იყოს იგი.*“³⁷ ასევე, სამკვიდროს მიღების ექვსთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ მემკვიდრეს შეუძლია ფაქტობრივი ფლობით მიიღოს სამკვიდრო.³⁸ მატერიალური საფუძვლები ქმნის გარკვეულ მოტივებს უდავო წარმოების

³⁴ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997, 1421-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

³⁵ იქვე, მე-2 ნაწილი.

³⁶ დამატებით იხ. *ჭანტუხია დ. (იხე), ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია ხ., ხეცუხიანი ჯ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი: საოჯახო სამართალი. მემკვიდრეობის სამართალი. სამოქალაქო კოდექსის გარდამავალი და დასკვნითი დებულებანი, მე-5 წიგნი, თბ., 2000, 467-468.

³⁷ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997, მე-3 ნაწილი.

³⁸ შუად. *გაგუა ი.*, მტკიცების ტვირთი სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 2013, 38.

წესით საქმის განხილვის მიზნის ჩამოსაყალიბებლად. მიზნის დასაბუთებისთვის 1421-ე მუხლის შემადგენლობა სამკვიდროს მიღების შესაძლებლობების შეფასების საკითხს წამოჭრის, რისთვისაც საჭიროა იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენა. ერთი მხრივ, მოთხოვნა უნდა ეფუძნებოდეს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამის ნორმებს, ხოლო მეორე მხრივ, ფაქტის დადგენა სასამართლოს გარეშე უნდა იყოს შეუძლებელი და მოქმედებდეს სხვა პირობები.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1324-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად „სამკვიდროს გახსნის ადგილად ითვლება მამკვიდრებლის საცხოვრებელი ადგილი, ხოლო, თუ იგი ცნობილი ახ ახის, – სამკვიდროს ადგილსამყოფედი.“³⁹ იმ შემთხვევაში, თუ სამკვიდრო სხვადასხვა ადგილას იმყოფება, სამკვიდროს გახსნის ადგილის გარკვევისთვის კანონმდებელი ადგენს უძრავი ან მოძრავი ქონების შემთხვევაში ქონებრივი სიკეთის ღირებულების კოლიზიის საკითხს.

ამიტომ, მემკვიდრეობის გახსნის ადგილი ვერ დადგინდება კანონისმიერი იმპერატიული მოთხოვნების უგულებელყოფით,⁴⁰ მიუხედავად იმისა განმცხადებლისთვის თუ რა მნიშვნელობისაა უდავო წარმოების წესით დასადგენი ფაქტი.⁴¹ უფლებამოსილება და ქონების სპეციალური რეჟიმი მოუწოდებს განმცხადებელს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის შესაძლებლობებისა და აუცილებლობის შეჭერებაზე.⁴² ასევე, მამკვიდრებლის სახელზე გაცემულ და სამკვიდრო ქონების სა-

---

³⁹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997, 1324-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁴⁰ ავტორის შენიშვნა: აღნიშნული, დამოკიდებულია უძრავი ქონების სახესა და ქონების ადრეული რეგისტრაციის არსებობის საკითხზე. მაგ. თავისებურებით ხასიათდება საკომლო ქონების მიღება. იხ. <<https://tsu.ge/assets/media/files/8/Publications/Yearbook-2020.pdf>> [12.09.2021].

⁴¹ შეად. ხვედელიანი დ., ანდერძით მემკვიდრეობა და მასთან დაკავშირებული პრობლემები საქართველოს საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2009, 227.

⁴² შეად. გაღდავა გ., სამოქალაქო უფლებათა დაცვის ფორმები და საშუალებები საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2009, 123-124.

რეგისტრაციო დოკუმენტებთან დაკავშირებით უნდა დგინდებოდეს მათი არარსებობა ან არასაკმარისობა სანოტარო და სარეგისტრაციო საქმისწარმოებისთვის.⁴³

3.2. მოთხოვნის სანოტარო საფუძვლები

მემკვიდრეობის მიღებისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის გარკვევის საკითხზე უფლებამოსილ პირს წარმოადგენს ნოტარიუსი.⁴⁴ საკანონმდებლო დონეზე განსაზღვრულ მრავალ ფუნქციათაგან,⁴⁵ სამემკვიდრეო საქმისწარმოება ნოტარიუსის ერთ-ერთი ძირითადი საქმიანობაა. სამემკვიდრეო საქმისწარმოების ფარგლებში ნოტარიუსი ადგენს ფაქტისა და სამართლებრივი შედეგის თავსებადობას, თუმცა იმ შემთხვევაში, როდესაც ვერ დგინდება იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის განსაზღვრულობა და აუცილებელია სასამართლოს გადანყვეტილება ამ ფაქტის დასადგენად, სანოტარო საქმისწარმოება ინსტიტუციურად ვერ აღემატება კანონმდებლის ნებას, რომ ასეთი ფაქტი უდავო წარმოების წინაპირობით დადგინდეს მოსამართლის ან სასამართლოს შესაბამისი მოხელის მიერ.

ასევე, რაიმე დოკუმენტის არქონის შესახებ მსჯელობა მოითხოვს განმცხადებლის გულისხმიერებასა და საპროცესო ნორმების გააზრებას იმ დათქმით, რომ მან სწორად და ეტაპობრივად მიმართოს უფლებამოსილ პირს უფლების დაცვისა და განხორციელების თვალსაზრისით, რადგან მხოლოდ „*ნოტარიუსი გასცემს სამკვიდრო მოწმობას, ხოლო კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში იღებს ზომებს სამკვიდრო ქონე-*

---

⁴³ ქუჩაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 485.

⁴⁴ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, მე-3 მუხლი.

⁴⁵ შეად. სხვა ერთ-ერთი უფლებამოსილება, დეგაშვილი დ., კუპჩაშვილი ხ., ნოტარიუსის უფლებამოსილების ფარგლები სააღსრულებო ფურცლის გაცემისას, „სამართლის ურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2015, 55.

ბის დასაცავად, აღწეხს სამკვიდრო ქონებას, ნიშნავს სამკვიდროს მმართველს.“⁴⁶

ამ შემთხვევაში უდავო წარმოების პროცესუალური დატვირთვა შესაძლოა განვითარდეს სამკვიდრო მონუმობის გაცემის შესახებ ფაქტის მტკიცების იმ პირობით, თუ განმცხადებელი სხვა საშუალებით ვერ ახერხებს სამკვიდრო მონუმობის იურიდიული დოკუმენტის წარმოდგენას ან დოკუმენტის გაცემის შესახებ ფაქტის დადგენას. უფლებამოსილ ორგანოთა ძველი სარეგისტრაციო-საკომლო-საბინაო ჩანაწერების, სანოტარო აქტების ჩანაწერების, მოქალაქეზე გაცემული იურიდიული დოკუმენტების დედნის სხვადასხვა მიზეზთა გამო განადგურება განაპირობებს სამკვიდრო მონუმობის მიღების ფაქტის დადგენის აუცილებლობას უდავო წარმოების წესით.⁴⁷ მაშინ, როდესაც განმცხადებელმა ფაქტობრივი ფლობით მიიღო სამკვიდრო მოქმედებს სამკვიდროს ფაქტობრივად დაუფლების ფაქტის დამდგენი დოკუმენტების აღრიცხვისა და მისადაგების იმპერატივი, რომელიც ადგენს საკითხის კვლევისა და პროცესუალური დატვირთვის მეორე მიმართულებას, სადაც იურიდიული ინტერესი და სასამართლოს უფლებამოსილება საკანონმდებლო გარემოებებისა და დოკუმენტების ნუსხის მაგალითზე უნდა დადგინდეს.

სანოტარო საფუძვლებისა და ცალკეული ნორმების მიმართებას კოდექსის შესაბამის დებულებებთან ერთად, სასამართლოში უდავო წარმოებისას საკითხის პროცესუალური კვლევის მნიშვნელობა ენიჭება.⁴⁸ საინტერესოა საპროცესო და სანოტარო ხარჯების ურთიერთმიმართების საკითხი.

---

⁴⁶ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №271-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, სსმ, 33, 31/03/2010, 77-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

⁴⁷ გაგუა ი., მტკიცების ტვირთი სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 2013, 37.

⁴⁸ სუხიგაშვილი გ., სანოტარო მოქმედების გამო სარჩელის განსჯადობის შესახებ, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №3, 2012, 5-6.

იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმულია ცალკეული მოსაზრებები სანოტარო სამართალში სამემკვიდრეო საქმისწარმოების გამონვევათა შესახებ.⁴⁹ რაც გულისხმობს ნოტარიუსის უარის გასაჩივრების მატერიალურ-საპროცესო საფუძვლების ძიებას და უკანონობის შემთხვევაში გასაჩივრების საკითხთან დაკავშირებული პრობლემების კვლევას.

პროფესორი დავით სუხიტაშვილი განმარტავს რომ სანოტარო აქტის სახეებად დაყოფამ განსაზღვრა ნოტარიუსის ქმედების არამართლზომიერების სანოტარო აქტისმიერი შეზღუდვები,⁵⁰ ამიტომ, ფაქტობრივი ფლობით სამკვიდროს მიღების დადასტურების საკითხი ნოტარიუსისთვის ერთგვარ პროფესიულ გამონწვევად იქცა.⁵¹

ავტორთა ნაწილი განხორციელებულ ცვლილებებს დადებითად ეხმიანება და არკვევს მოსამართლის, სასამართლოს შესაბამისი მოხელისა და ნოტარიუსის პროფესიული საქმიანობის უწყებრივ მიჯნას. ასევე, ისინი ასაბუთებენ სანოტარო ბიუროში მიმდინარე სამემკვიდრეო საქმისწარმოების პროცესში შემავალი ფაქტების დადგენის / შესაბამისობისა და სასამართლოში უდავო წარმოების წესით იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის ლოგიკური განსხვავების საკითხს.⁵² აგრეთვე, აყალიბებენ სამართლებრივი მნიშ-

---

⁴⁹ იქვე. მითითებულია: „თავიდანვე უნდა აღინიშნოს, რომ სანოტარო მოქმედების ან მის შესხუდებაზე უახის თქმის გამო წახმოშობილი სასამართლო დავების უწყებრივი ქვემდებარეობა და განსჯადობა ბევრს კითხვას ბადებს“. არსებობს ავტორთა მოსაზრებები, რომელთა დასაბუთება წლების შემდგომ საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად შეიცვალა, იხ. ინწკიხვედი დ., სამემკვიდრეო საქმეთა წარმოება: საკანონმდებლო პრობლემები და სანოტარო პრაქტიკა, „საქართველოს ნოტარიატი“, №2, 2001.

⁵⁰ სუხიტაშვილი დ., სანოტარო მოქმედების გამო სარჩელის განსჯადობის შესახებ, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №3, 2012, 7.

⁵¹ სანოტარო აქტების სახეებად დაყოფის შესახებ გამოთქმული კრიტიკა, მითითებულია: სუხიტაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, 134-135.

⁵² იხ.: გოგორაძე მ., მაჩიამიძე გ., სანოტარო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2018, 58-60; გოგორაძე მ., ნოტარიატის განვითარების ისტორიიდან, ჟურნ. „ახალგაზრდა ადვოკატები“, №1, 2019, 23-24.

ვნელობის მქონე ფაქტის განსაზღვრისა და სამართლებრივი შედეგის განვითარების თავისებურებებს. მათი აზრით, უდავო წარმოების მომწესრიგებელი საპროცესო ნორმები არ ეწინააღმდეგება სანოტარო მოქმედების / აქტის შედგენის პროცედურას, რაც შეეხება საქმისწარმოების პრაქტიკას, ის ვერ დაკონკრეტდება ნოტარიუსის ან მოსამართლის ფუნქციის შედარებისა და უპირატესობის შეჯერების საკითხზე.

სამკვიდროს მიღების (სამკვიდრო მოწმობის გაცემის) შესახებ განცხადება და ანდერძი შესაძლებელია შედგეს საჯარო და კერძო სანოტარო აქტის ფორმით, თუმცა სამკვიდრო მოწმობა მხოლოდ საჯარო სანოტარო აქტის ფორმით გაიცემა. შესაბამისად, მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის დადგენა სამოქალაქო საპროცესო სამართლის რეგულირების თვალსაზრისითაც კი შესაძლოა წარმოადგენდეს სანოტარო საქმისწარმოების საგანს. რაც შეეხება საპროცესო და სანოტარო საქმისწარმოების ხარჯებს, მათი გაზრდა ან შემცირება დამოკიდებულია დაინტერესებული პირის მიერ განსახორციელებელ მოქმედებებსა და განსახილველი საქმის / საკითხის განვითარების პერსპექტივაზე.

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 52-ე მუხლის სახელწოდებაა: უარი სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე. კანონმდებელი ადგენს სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის თქმის კანონისმიერ საფუძვლებს, რომელსაც შემდგომში კონკრეტული საქმისწარმოებისას მოქალაქის მოთხოვნას კანონისმიერ პირობას შეუსაბამებს ნოტარიუსი. პირველი პუნქტის თანახმად ნოტარიუსი და ამ კანონის 42-ე და 43-ე მუხლებით გათვალისწინებული პირები უარს ამბობენ სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე, თუ.⁵³

1. „სანოტარო მოქმედების შესრულება ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას.“⁵⁴

⁵³ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, 52-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

⁵⁴ იქვე.

2. „სანოგაჰო მოქმედების შესასხულებდად წაჰმოღგენიდი ღოკუმენტი აჰ შეესაბამება დაღგენიდი მოთხოვნებს, ან შეიცავს პიჰთა პაცივისა და ღიჰსების შემღახვედ ცნობებს, ან ეწინააღმდეგება ზნეობის საყოვეღთაოდ აღიჰებუდ ნოჰმებს.“⁵⁵

3. „სანოგაჰო მოქმედების მონაწიდე აჰ აჰის უფდებამოსიდი პიჰი ან ქმედუნაჰიანი, ან სანოგაჰო მოქმედების შესხუდების შესახებ თხოვნა შემოსუდია იმ ენაზე, ჰომედსაც ნოგაჰიუსი აჰ ფდობს, და აჰ აჰის თაჰჯიმნის გამოყენების შესაძებდობა.“⁵⁶

52-ე მუხლის მეორე პუნქტის მიხედვით „ნოგაჰიუსის დაღგენიდება სანოგაჰო მოქმედების შესხუდებაზე უაჰის შესახებ უნდა იყოს წეჰიდობით დასაბუთებუდი და შედგენიდან აჰა უგვიანეს 3 დღისა უნდა გადაეცეს პიჰს, ჰომედსაც უაჰი ეთქვა სანოგაჰო მოქმედების შესხუდებაზე.“⁵⁷ მესამე პუნქტის საფუძველზე „ნოგაჰიუსი ვადებუდია პიჰს, ჰომედსაც უაჰი ეთქვა სანოგაჰო მოქმედების შესხუდებაზე, განუმაჰგოს დაღგენილების გასაჰივჰების წესი და ვადა.“⁵⁸ სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის თქმის კანონისმიერი საფუძვლების შეფასებისას სხვადასხვა ნოტარიუსის მიერ ნორმის გამოყენებისა და მისადაგების არაერთგვაროვნება მწვავე პრობლემაა. განსაკუთრებით, მოქალაქეთათვის რჩევის გაცემის ეტაპზე.

საქართველოს იუსტიციის მინისტრის N271-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, 35-ე მუხლის მე-10 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტში განმარტავს და ჩამოთვლის შემდეგ: „სანოგაჰო ჰეესგჰში ჰეგისგჰაციისას ნოგაჰიუსის მიეჰ შესხუდებუდ სანოგაჰო მოქმედებას იმავე სამუშაო დღეს უნდა დაეჰთოს დოკუმენტის (სანოგაჰო აქტის) დედნის ედექტჰონუდი ასდი (დასკანეჰებუდი ჰედაქცია). ამ წესით უნდა შესხუდდეს შემდეგი

⁵⁵ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, 52-ე მუხლის პირველი პუნქტი.

⁵⁶ იქვე.

⁵⁷ იქვე, მე-2 პუნქტი.

⁵⁸ იქვე, მე-3 პუნქტი.

სანოგაჰო მოქმედებები: ი) იუხიდიუდი მნიშვნელობის ფაქტის დადასტურება (ცვლილება/გაუქმება);“.⁵⁹ ე.ი. იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის, შემდგომში დადასტურების (ცვლილების ან გაუქმების) შესაძლებლობა სანოტარო საქმიანობის ერთ-ერთ ნიშან-თვისებას წარმოადგენს, თუმცა მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის დადგენის თავისებურებები ამ უფლებამოსილებას შესაძლო უარის ფორმად გარდაქმნის.⁶⁰

4. იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის პროცესუალური ასპექტები

4.1. ზოგადი დებულებები

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 310-ე მუხლში ჩამოთვლილი საქმეები უდავო წარმოების ფორმით განიხილება „ამ კოდექსით დადგენილი წესებით, იმ ცვლილებებისა და დამატებების გათვალისწინებით, რომლებიც გათვალისწინებულია XXXV-XLII თავებით.“⁶¹ უდავო წარმოების ფორმით საქმის განხილვისას „სასამართლო იწვევს ამ საქმის განხილვით დაინტერესებულ პირებს.“⁶² თუ ვინ შეიძლება იყოს საქ-

---

⁵⁹ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №71-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, სსმ, 33, 31/03/2010, 35-ე მუხლის მე-10 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტი.

⁶⁰ შეად. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 აპრილის №ბს-177-173(გ-08) განჩინება, მითითებულია: „ნოგაჰიუსის მოქმედების სადავოობის დროს საჩივრის განსჯადობის საკითხის განსაზღვრისათვის გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სადავო სანოგაჰო მოქმედების შინაარსის უშუალო მაგეჩიადუხ-სამართლებიჯ საფუძველს, მოცემულ შემთხვევაში იმას თუ ჰა უღევს საფუძვლად „კანონისმიერი სამკვიდრო მოწმობის გაცემის მოთხოვნის თაობაზე უახის თქმის შესახებ“ ნოგაჰიუსის დადგენილებებს - კეჩძო თუ საჯაჰო სამართლის კანონმდებლობა.“

⁶¹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 311-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁶² იქვე.

მის განხილვით დაინტერესებული პირი უნდა დადგინდეს უდავო წარმოების წესით განსახილველი საქმეების პროცესუალური შინაარსითა და ნორმათა ერთობლიობით. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXXVI თავში სულ 7 მუხლია. გარკვეული მუხლის ნაწილმა ან უშუალოდ მუხლმა დროის სხვადასხვა პერიოდში განიცადა საკანონმდებლო ცვლილება. საინტერესოა, ამ თავის შემადგენელი მუხლების დასახელებები. იმ თვალსაზრისით, თუ რამდენად ცალსახაა ის ცვლილებები და დამატებები, რომლებიც უნდა გაითვალისწინოს სასამართლომ.⁶³

იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენისთვის აუცილებელი პირობები და განცხადების შინაარსი მოითხოვს მატერიალური და საპროცესო სამართლის ნორმათა სინთეზს. საკითხის რეგულირების ნორმატიული ბუნება შესაძლებელია დაწვრილმანდეს მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის თავისებურების მაგალითზე, შემდეგი დათქმით:

1. პირი, რომელსაც ზიანი მიადგა ან ვერ ახორციელებს თავის კონსტიტუციურ უფლებას სარეგისტრაციო, სანოტარო მოქმედებისა და სანოტარო აქტის აღსრულების შედეგად;

2. პირი, რომელსაც ზიანი მიადგა ან ვერ ახორციელებს თავის კონსტიტუციურ უფლებას სანოტარო მოქმედების განუხორციელებლობის შედეგად - უკანონო უარი სარეგისტრაციო ან სანოტარო მოქმედების განხორციელებაზე;

3. პირი, რომელსაც ზიანი მიადგა ან ვერ ახორციელებს თავის კონსტიტუციურ უფლებას სხვა საფუძვლით.

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის 22-ე მუხლი არეგულირებს ნოტარიუსის ქონებრივ პასუხისმგებლობას, სადაც მითითებულია რომ „*ნოტარიუსს ეკისხება ქონებრივი პასუხისმგებლობა ზიანისათვის, რომელიც გამოიწვია მისმა*

---

⁶³ შეად. საკანონმდებლო ცვლილებები, საქართველოს კანონები „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, №3435, №5669, №5977, №5569, №5265.

განზიარება ან გაუფიქრებელია ქმედებამ.“⁶⁴ პასუხისმგებლობის დაკისრებისთვის აუცილებელია სასარჩელო საქმისწარმოების წესით შეფასდეს ამ დებულების მატერიალურ-სამართლებრივი საფუძვლები, კონკრეტულად საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 992-ე მუხლის რეგულირება, ხადგან „პიჩი, ხომედიც სხვა პიჩის მახიდსაწინააღმდეგო, განზიარება ან გაუფიქრებელი მოქმედებით მიყენებს ზიანს, ვადებუდია აუნაზღაუროს მას ეს ზიანი.“⁶⁵

მეორე მხრივ, პირს, რომლის ინტერესებსაც შეეხება სანოტარო მოქმედება, ან პირს, რომელსაც უკანონოდ ეთქვა უარი სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე, შეუძლია „სანოტარო მოქმედება ან დადგენილება სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ გაასაჩივროს სასამართლოში სანოტარო ბიუროს ადგილმდებარეობის მიხედვით.“⁶⁶ ე.ი. სასამართლო საქმისწარმოების წესით საკითხის განხილვა მხოლოდ უდავო წარმოების თანამკვეთი სამართლებრივი მოცემულობა არ არის, თუმცა ინდივიდუალურ ხასიათს, მკვეთრად, სწორედ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილის ჩამონათვალთან მიმართებით ავლენს, რადგან ფაქტის დადგენის მატერიალური შინაარსი გაჯერებულია სანოტარო საქმისწარმოების ასპექტებით.

„საჩივარის ნოტაროების იმ საქმიანობაზე, ხომედიც გათვადისწინებული ახ ახის ამ მუხლის პიჩვედი პუნქტით, განიხილავს იუსტიციის სამინისტრო ან მისი დავადებით – საქაჩთვედოს ნოტაროებისთა პადაგა.“⁶⁷ ამიტომ, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, აუცილებელია განმცხადებლის ინტერესის სწორი აქცენტირება, რათა უსაფუძვლო უარის შემთხვევაში დაინტერესე-

---

⁶⁴ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, 22-ე მუხლი.

⁶⁵ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997, 992-ე მუხლი.

⁶⁶ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, 53-ე მუხლი.

⁶⁷ იქვე, მე-2 პუნქტი.

ბულმა პირმა სწორად და ეტაპობრივად მიმართოს სასამართლოს შესაბამისი საფუძვლით: იქნება ეს ნოტარიუსის უარის გასაჩივრება თუ უდავო წარმოების წესით იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადასტურება.

მაგალითად, პირთა ნათესაური კავშირის დადგენის შესახებ სამოქალაქო საქმეები განიხილება XXXVI თავით დადგენილი ძირითადი წესებით, თუმცა განმცხადებლის ინტერესი შესაძლოა იყოს ინდივიდუალური, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, რომ დადგინდეს ოჯახის აღმავალი ან დამავალი შტოს ნათესავების ან სხვა წევრების ნათესაური კავშირი.⁶⁸ ე.ი. განმცხადებლის იურიდიული ინტერესი შემდეგი მიმართულებით ხასიათდება: მოითხოვოს მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენა, მაშინ, როდესაც აღნიშნული ფაქტი არ დგინდება სხვა საფუძვლით. ასევე, განახორციელოს კონსტიტუციური უფლებით მინიჭებული შესაძლებლობა და კანონით აუკრძალავი ნებისმიერი ქმედება, რომელიც უზრუნველყოფს კონსტიტუციური უფლების განხორციელებას. მათ შორის გადადგას ქმედითი ნაბიჯები მემკვიდრეობის მიღების უფლების დაცვის მიზნით და უზრუნველყოს განსახორციელებელ მოქმედებათა რიგითობა.

4.2. საქმის განხილვაზე უფლებამოსილი პირი

იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის შესახებ საქმეებს უდავო წარმოების ფორმით განიხილავს მოსამართლე ან სასამართლოს შესაბამისი მოხელე საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 311-ე მუხლით დადგენილი წესით.⁶⁹ მითითება რომ მოსამართლის გარდა საქმე შესაძლოა სასამართლოს შესაბამისმა მოხელემ განი-

---

⁶⁸ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁶⁹ იქვე, 316¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

ხილოს შესაძლოა გარკვეული კრიტიკის საგნად იქცეს,⁷⁰ რადგან დათქმა - სასამართლოს შესაბამისი მოხელე, არ არის განჭვრეტადი და კონკრეტული პროფესიული ნიშნით განსაზღვრული პირის მითითება.

მოსამართლის პროფესიული სტატუსისა და საქმიანობის მიმართ თანაბარმნიშვნელოვანი ფორმით ისეთი პირის გათანაბრება / მითითება, რომელიც არ არის საერთო სასამართლოების სისტემის რომელიმე ინსტანციის მოქმედი მოსამართლე და იწოდება როგორც სასამართლოს შესაბამისი მოხელე, თავიდანვე ქმნის ამ ტერმინის განმარტების აუცილებლობას. საკითხავია, არის თუ არა ეს პირი სახელმწიფო მოხელე, უფრო კონკრეტულად საჯარო მოსამსახურე ან მისი პასუხისმგებლობის საკითხი როგორ რეგულირდება. თუ პირდაპირ არ არის მითითება რამდენად დასაშვებია ამ ტერმინის გაიგივება მაგისტრატის უფლებამოსილებასთან.⁷¹

არსებობს მოსაზრება რომ საკანონმდებლო ცვლილება შესაძლოა სასამართლო გადატვირთულობის პრევენციის ან დავების ეფექტიანი მართვის საკითხს დაკავშირებოდა,⁷² მაგრამ შედეგობრივად მხოლოდ ამ საკითხის მტკიცება არაარ-

---

⁷⁰ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს ზოგიერთ საკანონმდებლო აქტში ცვლილების შეტანის შესახებ“, ვებგვერდი, 111124017, 11/11/2011, <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/-1514990?publication=0>> [12.09.2021].

⁷¹ შეად.: სასამართლო სისტემის რეფორმის მე-4 ეტაპის შესახებ ინიციატივის წარდგენის ინფორმაცია, ვებგვერდი, 21/12/2017, <<https://www.chemiparlamenti.ge/ka/publication/sasamartlo-sistemis-repormis-me-4-etapis-shesakheb-initsiativa-caregina-parlaments>> [12.09.2021]; ასევე, იხ. კანონის პროექტი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, ვებგვერდი, <<https://info.parliament.ge/#law-drafting/14951>> [12.09.2021].

⁷² შეად. შვახგვენი ა., ნოტარიუსის საქმიანობა სამოქალაქო საზოგადოების საკეთილდღეოდ, მთარგ. მაკა ტყეუჩავა, საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის სამეცნიერო პრაქტიკული ჟურნ. „საქართველოს ნოტარიატი“, №3-4, 2002, 5.

სებითია.⁷³ მაშინ, როდესაც სამემკვიდრეო დავები სასამართლო პრაქტიკაში ერთ-ერთ პრობლემურ განსაზღვრებას წარმოადგენს, იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის პროცესუალური ასპექტის სიმარტივე არ უნდა ჩაითვალოს პრობლემის მოგვარების შესაბამის საშუალებად. ასევე, პარალელი შესაძლოა გავავლოთ ნოტარიუსის შემცვლელ პირთან.⁷⁴

მოსამართლის მიერ უდავო წარმოების უფლებამოსილებასთან დაკავშირებით ავტორები: ქურდაძე და ხუნაშვილი არ იზიარებენ პროფესორ დავით სუხიტაშვილის მოსაზრებას, რომ „სანოტარიო მოქმედების ან მის შესხუდებაზე უახის თქმის გასაჩივრების შესაძლებლობა ჩიხშია მოქცეული.“⁷⁵ ხოლო სასამართლოს შესაბამისი მოხელის მიმართ გამოთქვამენ მოსაზრებებს ჩანაწერის არაკონსტიტუციურობასთან დაკავშირებით, რადგან „დაუშვებელია მოსამართლის გახდა მართლმსაჯულებას ახორციელებდეს ისიც, ვინც ახ ახის მოსამართლე გამწესებული.“⁷⁶

სასამართლოს შესაბამისი მოხელის მიერ იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის შესახებ საქმეები განიხილება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 311-ე მუხლით დადგენილი წესებით. საკითხავია თუ რამდენად უზრუნველყოფს საქმისწარმოებისა და პროფესიული / საკვალიფიკაციო მოთხოვნათა სტანდარტის თანაფარდობას მოსამართლის მიმართ სასამართლოს შესაბამისი მოხელის გათანაბრება.

---

⁷³ შეად. 32-ე გვერდიდან, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის პრობლემა, მისი გამომწვევი მიზეზები და პრობლემის მოგვარების გზები, სასამართლო სისტემის კვლევა, ვებგვერდი, ძიება: რეფორმები / სასამართლოს სისტემის ინსტიტუციური რეფორმა, <<http://hcoj.gov.ge>> [12.09.2021].

⁷⁴ შეად. შენგელია ე. (ხედ.), ნოტარიუსის პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევის ხელშეკრულების სამართლებრივი ასპექტები, რომან შენგელია 70, საიუბილეო კრებული, სამართლის პრობლემები, თბ., 2012, 389-391.

⁷⁵ სუხიტაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, 106.

⁷⁶ ქუჩაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 477.

4.3. იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენისთვის აუცილებელი პირობები და განცხადების შინაარსი

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 313-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად „სასამაჩთრო იუხიდიური მნიშვნელობის მქონე ფაქტებს ადგენს მხოლოდ ამ ფაქტების დამადასტურებელი საბუთების სხვა წესით მიღების ან დაკაჩგული საბუთების აღდგენის შეუძლებლობის შემთხვევაში.“⁷⁷ რომის სამოქალაქო სამართლის მოწოდება, რომ „საზოგადოების სასაჩგებლოდ მიღებული კანონები კაჩგად უნდა განიმაჩგოს“ - გულისხმობს არა მხოლოდ ნორმის განმარტების სწორი მეთოდების გამოყენებას, არამედ დაინტერესებული პირის მართლობიერი ინტერესისა და კონსტიტუციური უფლების დაცვას. ამიტომ, განცხადების შინაარსში ჩამოთვლილი უნდა იყოს თუ რა მიზნისათვის სჭირდება განმცხადებელს ამ ფაქტის დადგენა, რაც კონკრეტულად და საფუძვლიანად უნდა აღინიშნოს განცხადებაში. აგრეთვე, წარმოდგენილი უნდა იყოს მტკიცებულებები, რომლებიც ადასტურებს განმცხადებლის მიერ სათანადო საბუთების მიღების ან დაკარგული საბუთების აღდგენის შეუძლებლობას.⁷⁸ მიმართება აუცილებელ პირობებსა და განცხადების შინაარსს შორის საგულისხმო და საინტერესოა. მიმართების ახსნას გააჩნია კონსტიტუციური, პოლიტიკური და სამართლებრივი (დოქტრინული და პრაქტიკული) დღის წესრიგი.

მიმართების პირველი პრობლემა მდგომარეობს შემდეგში: ოკუპირებული ტერიტორიების არსებობისა და ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე სამართლებრივი რეგულირების გავრცელების ხელშეშლის ფაქტის წინაშე აღმოჩენილი სამოქალაქო კანონმდებლობა უძღურია აღემატოს სახელმწიფოს კონსტი-

⁷⁷ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 313-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁷⁸ იქვე, 315-ე მუხლი.

ტუციურ დღის წესრიგს. ამიტომ, მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის ფაქტის დადგენას აქვს კონსტიტუციური მნიშვნელობა საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ პირთა მიმართ. აღსანიშნავია, რომ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე განადგურებულია საკომლო-საბინაოსარეგისტრაციო ჩანაწერები. მოქალაქეთა მიერ უძრავი ქონების ფაქტობრივი ფლობა, სარგებლობა და განკარგვა შეუძლებელი ან კრიტიკულად რთულია.⁷⁹

არსებობს ცალკეული ინიციატივები ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილ პირთა განცხადების საფუძველზე პირობითი რეესტრის წარმოების შესახებ, თუმცა ეს საკითხიც ვერ მოიცავს უძრავი ქონების სამოქალაქო ბრუნვაში აღმოჩენისა და გარიგებების აღსრულების რეალურ პირობებს. სამოქალაქო სამართალი საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ არ მოქმედებს ისე როგორც ეს საკანონმდებლო აქტებშია გაწერილი. სახელმწიფოს გააჩნია პოლიტიკური, კონსტიტუციური და სამართლებრივი დღის წესრიგი, მაგრამ ფაქტის დადგენის მნიშვნელობა მხოლოდ ცალკეული გადაწყვეტილების მაგალითზე შესაძლოა კონკრეტული სამართლებრივი ინტერესიდან საზოგადო მნიშვნელობის მქონე იურიდიულ განსაზღვრებად ჩამოყალიბდეს, შემდგომში იურისდიქციულ პრეზუმფციად.

შემდეგი პრობლემა, დოკუმენტის არასაკმარისობაა, რასაც ხშირად უკავშირებენ უდავო წარმოების საგანს, რაც მეტ გულისხმიერებას მოითხოვს არა მხოლოდ უდავო წარმოების წესით საქმის განხილვაზე უფლებამოსილ პირთა მხრიდან, არამედ მარეგისტრირებელი და სანოტარო ორგანოს მიერ. რეალურად, დოკუმენტის არასაკმარისობა შესაბამისი დოკუმენტის მოძიების შეუძლებლობას უკავშირდება, ხოლო შესაბამისობის სტანდარტს მარეგისტრირებელი, სანოტარო ან

---

⁷⁹ იხ. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ვებგვერდი, თემატიკა: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიები, <<https://mfa.gov.ge/Occupied-Territories/Law.aspx>> [12.09.2021].

სხვა უფლებამოსილი ორგანო საქმისწარმოების მოქმედი წესებით ადგენს.

უდავო წარმოების წესით საქმეთა განხილვა სამართლებრივი მართლწესრიგის უზრუნველყოფის გარანტიაა, რომ სხვადასხვა დროსა და სივრცეში გაცემული დოკუმენტები გაერთიანდეს, დამტკიცდეს და აღიარებულ იქნეს ანმყოში მიმდინარე კონკრეტული წარმოების პროცესთან მიმართებით და განმცხადებლის იურიდიულ ინტერესთან შესაბამისობაში. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება აუცილებელი პირობებისა და შინაარსის თანაკვეთა, მაგრამ გამოწვევას წარმოადგენს მარეგისტრირებელი ორგანოს, სანოტარო ბიუროსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის შესაბამისი ორგანოს მიერ მოქალაქეთა კონსულტირებისა თუ საქმისწარმოების წესის არაერთგვაროვნება.⁸⁰

საკითხი შესაძლოა შეფასდეს, როგორც იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის აუცილებლობით, ასევე ერთობლივად, სამემკვიდრეო დავისა თუ სამკვიდროს მიღების შესახებ სანოტარო საქმისწარმოების გათვალისწინებით. სასურველია, ნათლად განიმარტოს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის მიზანი და ფუნქცია. ასევე, ის ფუნქცია, რომელიც დაინტერესებული პირის შემდგომი მოქმედების საფუძველში გამოიხატება. საკითხის აქტუალობას განაპირობებს განმცხადებლის იურიდიული ინტერესი, რომელიც ფაქტის დადგენასთან ერთად მოიცავს დასადგენი ფაქტის ფუნქციის წინასწარგანწყობას, რის გამოც დასადგენი ფაქტის ფუნქცია მისი დადგენის მოთხოვნის აუცილებლობას განაპირობებს.

კანონმდებელი უპირატესობას არ ანიჭებს პროფესიულ სტატუსს, არამედ პრიორიტეტულად მიიჩნევს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე საჯარო წესრიგის განსაზღვრის საკითხს, რაც საჭიროებს საქმისწარმოების წესის სტაბილურობას. ნოტარიუსს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში შე-

---

⁸⁰ იხ. ბოდუვაძე თ., კანდელაკი კ., დოსაბეხიძე დ., ჩიქოვანი თ., ადგილობრივი თვითმმართველობა საქართველოში: 1991-2014, სა-
მოქალაქო კულტურის საერთაშორისო ცენტრი, თბ., 2015, 12-13.

უძლია დაადგინოს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტი, მაგრამ შეინიშნება პროცესი, რომელიც პროფესიული უფლებამოსილების გამოუყენებლობას და მოქალაქეთათვის, სასამართლოს წესით იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენის რჩევას გულისხმობს.

4.4. სასამართლოს გადაწყვეტილების მნიშვნელობა განმცხადებლის იურიდიული ინტერესის შეფასებისა და სარეგისტრაციო საქმისწარმოების საკითხისთვის

განმცხადებლის ინტერესის საგანს შესაძლოა როგორც სასამართლოს გადაწყვეტილება ასევე უძრავ ქონებაზე საკუთრების მოპოვება / აღიარება წარმოადგენდეს - პირადი ან ქონებრივი უფლების წარმოშობა, შეცვლა ან მოსპობა. შესაბამისად, გასათვალისწინებელია უძრავი ქონების მახასიათებლები. მართალია, კანონმდებელმა უარი თქვა საკუთრების ფორმებად დაყოფაზე,⁸¹ თუმცა რეალურად ჯერ კიდევ მოქმედებს საკომლო ქონების ძველი ჩანაწერები, რომელთაც სასარჩელო წარმოებისას სამართლებრივი მნიშვნელობის ძალა ენიჭება. ამიტომ, უპირველესად უნდა გაირკვეს მამკვიდრებლის სამკვიდრო ქონების შემადგენლობა. სამკვიდროს მიღების საკითხისთვის კანონისმიერ ვადაში მიღების ან ვადის გასვლის შემდგომ ფაქტობრივი ფლობით მიღების შესაძლებლობა. სამკვიდროს გახსნის ადგილთან დაკავშირებით, ქონების მდებარეობა, ღირებულება და სხვა კანონისმიერი საკითხები.

საინტერესოა თუ რა მსგავსება შეიძლება იყოს უდავო წარმოებასა და სანოტარო მოქმედებას შორის. მარეგისტრირებელ ორგანოს ენიჭება უფლებამოსილება⁸² არ გასცეს იუ-

---

⁸¹ ზოიძე ბ., ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების ძირითადი გამონწვევები ქართული კერძო სამართლისათვის, ჟურნ. „კერძო სამართლის მიმოხილვა“, №2, 2019, 12.

⁸² საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 316-ე მუხლი.

რიდიული დოკუმენტი, თუ არსებობს სხვა დამაბრკოლებელი გარემოებები.⁸³ შესაბამისად, სასამართლოს გადაწყვეტილება ყველა შემთხვევაში, განმცხადებლის ინტერესის დაკმაყოფილების საბოლოო საშუალება არ არის, არამედ იმ ეტაპის გადალახვის შესაძლებლობაა, რომელიც უდავო წარმოების არსებით პირობებს მიემართება და განიხილება მოსამართლის ან სასამართლოს შესაბამისი მოხელის მიერ.

ასევე, სამემკვიდრეო სამართლებრივი დავები ექვემდებარება მედიაციას, ხოლო სარჩელის სასამართლოში წარდგენის შემდეგ სასამართლო მედიაციისადმი დაქვემდებარებული დავა შესაძლოა მედიატორს გადაეცეს მხარეთა დავის შეთანხმებით დასრულების მიზნით. 2019 წლის საკანონმდებლო ცვლილებით სამედიაციო მორიგების აღსრულების ეფექტიანი მექანიზმი ჩამოყალიბდა.⁸⁴

შესაძლებელია რომ ნოტარიუსმა არ გასცეს სამკვიდრო მოწმობა, ხოლო საჯარო რეესტრმა არ დაარეგისტრიროს სამკვიდრო მოწმობაში მითითებული უძრავი ქონება.⁸⁵ გასათვალისწინებელია უფლებამოსილ ორგანოთა საქმისწარმოების არაერთგვაროვნების საკითხი. უფლებამოსილი პირის / ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების არაერთგვაროვნება აფერხებს საერთო გამოწვევის საყოველთაო რეგულირებას.⁸⁶ სწორედ ამიტომ, აუცილებელია, სასამართლო პრაქტი-

---

⁸³ შეად. კობხიძე დ., ზოგიერთი სამოქალაქოსამართლებრივი ნორმის განმარტების პრობლემები კანონით მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული დავების განხილვისას, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №2(41)'14, 2014, 11-12.

⁸⁴ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, სსმ, №4955, 18/09/2019.

⁸⁵ შეად. ნინუა ე., ანდერძი, როგორც სამკვიდროს მიღების ერთერთი საშუალება, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1(40)'14, 2014, 132.

⁸⁶ იხ.: ხოდფსი დ., გხაუგი მ., „ლანდესას“ კვლევა თემაზე: „მოქალაქეთა ქონებრივი უფლებების შეფასება საქართველოში“, გამოცემა მომზადდა აღმოსავლეთ - დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) „მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის და სამართლებრივი გაძლიერების“ პროექტისთვის (JILEP), თბ., 2013, 35-

კის მიმოხილვა, რომ დადგინდეს საკითხის გადანყვეტის მოქმედი პროცესუალური სტანდარტები.

შესაბამისად, ჩამოყალიბდა რამდენიმე ძირითადი მიმართულება:

1. ნოტარიუსის უარის გასაჩივრება სასამართლოში და დავა უარის კანონიერების შესახებ;

2. დავა ნოტარიუსის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დადგომის საფუძვლით;

3. სასარჩელო წარმოება სამემკვიდრეო დავის სხვადასხვა მიმართულებით;

4. უდავო წარმოება მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ.

ჩამოთვლილ მიმართულებათა შორის, რომელიმეს მიმართ უპირატესობის მინიჭება მხოლოდ და მხოლოდ დაინტერესებული პირის იურიდიული ინტერესისა და სასარჩელო მოთხოვნის / განცხადების მიხედვით უნდა დადგინდეს და არა სამართლის ნორმის ამორფული პირობით, საკითხის შესწავლელად, რადგან „*მახოდმსაჯულებას სამოქალაქო საქმეებზე ახოციელებს მხოლოდ სასამართლო კანონისა და სასამართლოს წინაშე ყველა პიხის თანასწორობის საწყისებზე*“.⁸⁷

5. სასამართლო პრაქტიკა

5.1. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკა

სასამართლო პრაქტიკა მემკვიდრეობის მიღების ფაქტის დადგენასთან დაკავშირებით შედარებით რთულად ვითარდება, რადგან ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბების მეტი ნილი რაოდენობრივი და შინაარსობრივი მნიშვნელობა სა-

---

37; საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, ანგარიში, 2011, 20.

⁸⁷ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, მე-5 მუხლი.

მემკვიდრეო სამართლებრივი დავებისა და მემკვიდრეობითი სამართლის / საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის სამართლის ნორმათა განმარტებას მიემართება. შესაბამისად, რეალური პრაქტიკა, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ მემკვიდრეობის მიღების ფაქტის დადგენას უკავშირდება, მკაფიოდ უნდა გაიმიჯნოს სამკვიდროს ფაქტობრივი ფლობით მიღების მოთხოვნის სამოქალაქო დავებისგან. ასევე, მემკვიდრეობის მიღების ფაქტის დადგენის იურიდიული ინტერესი სამოქალაქო საპროცესო სამართალში არ უნდა გაიგივდეს სამკვიდროში შემავალი ქონების საკუთრებაში მიღების ვიწრო შესაძლებლობებთან.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2003 წლის 11 ივნისის გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ „სსკ-ს 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ და „თ“ პუნქტების თანახმად სასამართლო უდავო წახმოების წესით ადგენს ფაქტებს პიხთა ნათესაუხი კავშირის, ასევე მემკვიდრეობის მიღების და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის ფაქტების დადგენის შესახებ და აჩა, ფაქტებს მემკვიდრედ ცნობის შესახებ“.⁸⁸ ე.ი. „თ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საქმის თანმდევი სამართლებრივი შედეგი არ არის პირის მემკვიდრედ ცნობა, მიუხედავად დასადგენი ფაქტის სამართლებრივი მნიშვნელობისა.

ამავე წლის სხვა გადაწყვეტილებაში შესაძლებელია ამოვიკითხოთ ის მეთოდი, რომელსაც იყენებს სასამართლო 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილის ქვეპუნქტების იერარქიისთვის. ამ მეთოდის სიახლე განმცხადებლის იურიდიული ინტერესის სამართლებრივ დასაბუთებაში მდგომარეობს. საქმეში განმცხადებელს „შივიად აყვანის ხეგისგზაცია ესაჭიროება მემკვიდრეობის აღსადგენად“.⁸⁹ მეთოდის ერთგვაროვნება გამოვლინ-

---

⁸⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2003 წლის 11 ივნისის №23კ/546-03 გადაწყვეტილება.

⁸⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2003 წლის 25 სექტემბრის №ას-109-803-03 გადაწყვეტილება.

და 2005 წლის 30 ივნისის გადაწყვეტილებაში, სადაც სასამართლომ განმარტა რომ საქმეში არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე განმცხადებელი არ ითხოვს მემკვიდრეობის მიღებისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის ფაქტის დადგენას, არამედ „განმცხადებლის მოთხოვნაა მემკვიდრედ აღიარება, ხაც აჩის ქონებრივი უფლების და აჩა ფაქტის საკითხი და დაუშვებელია მისი დადგენა უდავო წახმოების წესით.“⁹⁰

განსხვავებულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ უცხო სახელმწიფოს სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების ცნობის საკითხი. განსახილველ საქმეზე მოქმედებს „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ საქართველოს კანონის ნორმები და საკითხის შეფასების ეროვნული სტანდარტები. ანდერძით მემკვიდრეობის მიღების ფაქტი წარმოადგენდა გადაწყვეტილების ცნობის საგანს.“⁹¹ უცხო სახელმწიფოს სასამართლოს გადაწყვეტილების საქართველოს ტერიტორიაზე ცნობისა და აღსრულების შესახებ სხვა დავაზე სასამართლომ განმარტა, რომ „სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 311-ე მუხლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე, უდავო წახმოების წესით საქმის განხილვისას სასამართლომ ასევე უნდა გააჩვიოს, ხომ აჩ აჩსებობს დავა და საკითხი გადაწყვეტას სასაჩრედო წახმოების წესით ხომ აჩ ექვემდებარება.“⁹² თუმცა დასძინა შემდეგი: „გადაწყვეტილებაში დასაბუთებული აჩ აჩის, ხომ აღნიშნული საკითხი (მემკვიდრეობის საკითხი) სადავო აჩ აჩის.“⁹³

---

⁹⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2005 წლის 30 ივნისის N2ას-410-757-05 გადაწყვეტილება.

⁹¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2007 წლის 29 ოქტომბრის N2ა-1601-შ-58-07 გადაწყვეტილება.

⁹² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 6 ივლისის N2ა-842-შ-34-09 გადაწყვეტილება.

⁹³ იქვე.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2008 წლით დათარიღებულ გადაწყვეტილებებში იკვეთება საკითხის შეფასების ნორმატიული სინამდვილე და ფაქტობრივი მოცემულობის შესწავლის სამართლებრივი სტანდარტი - „საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო პალატამ უნდა გამოიკვიდოს და სამაჩაბელი შეფასება მისცეს განმცხადებლის მიერ წაჩმოდგენილ მტკიცებულებებს, მოწმეთა ჩვენებებს და ისე გადაწყვიტოს იუხიდიური მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის საკითხი.“⁹⁴ სასამართლოს მითითება ადასტურებს საპროცესო ნორმის მეთოდური განმარტების საკითხს და წარმოდგენილი მტკიცებულებების ურთიერთთავსებადობისთვის წამოჭრის საპროცესო კოდექსის 313-ე და 315-ე მუხლების თანაკვეთის მნიშვნელობას. ნათელია, ამ მიდგომის ქეშმარიტება XXXVI თავის მნიშვნელობის გასააზრებლად.

სამართლებრივი დასაბუთების სტანდარტს საქართველოს უზენაესი სასამართლო 2009 წლის კიდევ რამდენიმე გადაწყვეტილებაში ინარჩუნებს. ერთ-ერთ განსახილველ საქმეში, სასამართლო განსაზღვრავს, რომ „მოცემულ შემთხვევაში განმცხადებლის მოთხოვნაა სწოხედ მემკვიდრეობის მიღების ფაქტის დადგენა და ახა შესაკუთხედ აღიარების საკითხი. შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მითითება იმის შესახებ, რომ ამ შემთხვევაში საკუთხების უფლებით მამკვიდრებლის სახეზე დაუხევისგჩიხებედ ქონებაზე სამკვიდრის მიღების ფაქტის დადგენა ახ შეიძლება, საფუძველს მოკლებულია.“⁹⁵ ნათელია, რომ ერთგვაროვანი სტანდარტი მოიცავს მკაფიო მიჯნას განმცხადებლის მოთხოვნასა და სამომავლო-შესაძლო იურიდიულ ინტერესს შორის. ასევე, სხვა საქმეში, სადაც განმცხადებლის განცხადება შეიცავდა მოთხოვნას პირველი რიგის მემ-

---

⁹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2008 წლის 31 იანვრის N2ას-684-1014-07 გადაწყვეტილება.

⁹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 9 მარტის N2ას-971-1172-08 გადაწყვეტილება.

კვიდრეობის დადგენის შესახებ, სასამართლომ გამოარკვია დავის საგანი „ფაქტობრივ ქოხწინებაში მყოფ პიხთა ქოხწინების იუხიდიური მნიშვნელობის ფაქტის დადგენის მახოდგომიეხება.“,⁹⁶ ხოლო შემდგომში განმარტა საკითხის შეფასებისთვის გასათვალისწინებელი საპროცესო სტანდარტის დარღვევის არარსებობა. ამ საკითხთან დაკავშირებით, 2008-2009 წლებში განვითარებული ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკა, თავისი მნიშვნელობით დღემდე შენარჩუნებულია და აღიარებულია ბოლო წლების გადაწყვეტილებებში. მაგალითად, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 16 სექტემბრის გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ განმცხადებლის „მოთხოვნა ექვემდებარება ახა სასამაჩთღოს აჩამედ, სამოქალაქო აქგების ხეგისგჩაცყის ოხგანოს მიეჩ განხიღვას, ჰის გამოც, აჩ ახსებობს მისი განსახიღვედად მიღების წინაპიხოებეი. პადაგა დამაგებით აღნიშნავს, ჰომ სასამაჩთღოს ამგვაჩი დასკვნა შესაბამისობაშია საქაჩთვეღოს უზენაესი სასამაჩთღოს მანამდე ახსებუდ პჩაქციკასთან (სუსგ-ებები: 2009 წღის 6 იღვისი, Nღა-842-შ-34-09; 2013 წღის 15 იღვისი, Nღა-1430-შ-31-2013).“.⁹⁷ პრაქტიკის უცვღეღობას ეხმიანება საქართვეღოს უზენაესი სასამართღოს 2019 წღის 15 ოქტომბრის⁹⁸ და 10 ოქტომბრის⁹⁹ გადაწყვეტილებები.

დავები, სადაც მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგიღის დადგენის შესახებ საკითხი უდა-

---

⁹⁶ საქართვეღოს უზენაესი სასამართღოს სამოქალაქო, სამენარმეო და გაკოტრების საქმეღა პალატის 2009 წღის 23 მარტის Nღას-68-401-09 გადაწყვეტიღება.

⁹⁷ საქართვეღოს უზენაესი სასამართღოს სამოქალაქო საქმეღა პალატის 2019 წღის 16 სექტემბრის Nღა-3942-შ-106-2019 გადაწყვეტიღება.

⁹⁸ საქართვეღოს უზენაესი სასამართღოს სამოქალაქო საქმეღა პალატის 2019 წღის 15 ოქტომბრის Nღა-4513-შ-141-2019 გადაწყვეტიღება.

⁹⁹ საქართვეღოს უზენაესი სასამართღოს სამოქალაქო საქმეღა პალატის 2019 წღის 10 ოქტომბრის Nღა-3561-შ-95-2017 გადაწყვეტიღება.

ვო წარმოების წესით განიხილება, ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით წარმოადგენს კრიტიკულად მნიშვნელოვან საკითხს, რომლის გადაწყვეტა განტვირთავს სამემკვიდრეო დავების მიმართ მოქალაქეთა იურიდიულ დაინტერესებას. ამ შემთხვევაში, სასამართლო ქმნის კანონიერ მოლოდინს განმცხადებლის იურიდიული ინტერესის დაკმაყოფილების საკითხისთვის, რომელიც ვლინდება საკითხის განხილვისა და შეფასების სტანდარტის აღქმადობითა და გამჭვირვალე გარემოს ფორმირებით. მეთოდოლოგიისა და სტანდარტების ჩამოყალიბება სამოსამართლო სამართლის / ცოდნის ნაწილია, რომელიც უზრუნველყოფს შემდეგი საკითხების დასაბუთებას:

- დასადგენი ფაქტი და მისი ფუნქცია;
- დასადგენი ფაქტების რიგითობა;
- მოთხოვნისა და ფაქტის ფუნქციის გამიჯვნა;
- მატერიალური სამართლის ნორმათა განმარტება;
- საპროცესო სამართლის ნორმათა სინთეზი.

5.2. სასამართლო საქმისწარმოებისა და სამართალწარმოების თანაკვეთა

მემკვიდრეობითი სამართლებრივი საქმის სადავო ხასიათიდან გამომდინარე სასარჩელო წარმოების პროცესი მემკვიდრეობის მიღებისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის გარკვევის საკითხს განსხვავებულ ხასიათს სძენს. უფრო მეტად ცხადია დაინტერესებული პირის იურიდიული ინტერესი და სწრაფვა სამართლებრივი შედეგისკენ, რომ მოიპოვოს საკუთრების უფლება სამკვიდრო ქონებაზე.

ბოლო წლებში გამოიკვეთა ერთგვარი მიმდევრობა იმ თვალსაზრისით, რომ მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენის შესახებ საკითხის სადავოობა გახშირდა, ხოლო უდავო ხასიათი, როგორც ალტერნატივა საკითხის განსახილველად შესუსტდა. ეს უპირველესად, მოქალაქეთა იურიდიული ინტერესის საკითხს

მიემართება, როდესაც დაინტერესებული პირისთვის სასარჩელო დავა შესაძლოა უდავო წარმოების პროცესზე მნიშვნელოვანი აღმოჩნდეს.

განსაკუთრებით, აქტუალურია კომლის სამკვიდროს მიღების საკითხის განხილვა სასარჩელო წარმოების წესით, როდესაც დაინტერესებულ პირებს უდავო წარმოებისთვის „არ რჩებათ დრო“, რადგან მოქმედებენ პრინციპით - *Primo in tempore, potior in iure*. პრინციპის არსი საინტერესო სამკვიდროს მიღების შესახებ განცხადების კანონისმიერ ვადაში შეტანის თვალსაზრისით, სსკ-ის 1421-ე მუხლისა და სამკვიდრო ქონების ფაქტობრივი დაუფლებით მიღების შესაძლებლობით. შესაძლოა, ამ პრინციპის საფუძველზე მოქმედ მემკვიდრეს არ ჰქონდეს შემდგომში რაიმე სახის უპირატესობა, თუმცა თვითდაჯერებულობისა და უფლების დაცვის ინტერესის ნაწილში, სადავოობა მემკვიდრის ინტერესის გამოკვეთის საშუალებაა. ამიტომ, შესაბამისი გადაწყვეტილების ძიებისას გასათვალისწინებელია ძიების კატეგორია: მემკვიდრეობითი სამართლებრივი დავა, ხოლო შემდგომში სახეობა, რომელსაც ჩამოთვლის ზოგადად, სისტემა.¹⁰⁰ ცალკეულ კრებულში, როგორც წესი, გაერთიანებულია ერთგვაროვანი პრაქტიკისთვის მნიშვნელოვანი ბოლოდროინდელი გადაწყვეტილებები, თუმცა რეალურად ამ პრაქტიკის განვითარების აღსაქმელად მნიშვნელოვანია მისი ჩამოყალიბების სრული ისტორიის გააზრება.

საინტერესოა, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 11 ივნისის N2ას-7-2019 გადაწყვეტილება, რომელიც შეეხება პირის კომლის წევრად მიჩნევისა და საწინააღმდეგოს მტკიცების ტვირთს, როგორც დილემას ქართულ სამართალში - პიროვნული კონფლიქტებისა და სამართლის ნორმის ბუნდოვანების ზღვარზე. აქ, სამკვიდროს მიღების ფაქტი უფრო მეტად ბუნდოვან, განუსაზღვრელ და ძველ საკომლო ჩანაწერს ან ცნობას შეიძლება დაეფუძნოს, რაც ასევე, საერ-

---

¹⁰⁰ იხ. ვებგვერდი, <<http://prg.supremecourt.ge/Default.aspx>> [12.09.2021].

თო გამოწვევაა. სასამართლოს პოზიციას დიდი მნიშვნელობა მიენიჭა შემდგომში, სასარჩელო წარმოებისა და უდავო წარმოების პრიორიტეტულობის საკითხისთვის.

განსახილველ საქმეში, მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა სასამართლოში მოპასუხის მიმართ და მოითხოვა საკომლო წიგნებში მამის კომლში, კომლის წევრად მამის ძმის შესახებ ჩანაწერის გაუქმება, ასევე, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების 1500 კვ.მ ფართის მიწის ნაკვეთის მესაკუთრედ ცნობა.¹⁰¹ მოპასუხემ წარადგინა მოთხოვნის გამომრიცხველი შესაგებელი და არ ცნო სარჩელი. მისი განმარტებით კომლის წევრი იყო მოპასუხის მამაც და არ არსებობდა რაიმე სამართლებრივი საფუძველი მოპასუხის მამის კომლიდან გასაწერად.¹⁰² კომლის სამკვიდროს მიღებასთან დაკავშირებული დავა, კანონმდებელსა და სამართალშემფარებელს სამართლის ნორმის განმარტების საკითხზე კიდევ ერთხელ დააფიქრებს. გასათვალისწინებელია, სამკვიდროს მიღება კომლის წევრი და არაწევრი კანონისმიერი მემკვიდრეების მიერ. საკომლო ქონების ჩანაწერი და ცნობა ოჯახის შემადგენლობის შესახებ, ხშირად ერთადერთი დოკუმენტია, რომელსაც შესაძლოა სამართლებრივი ძალა მიენიჭოს.

საქმისწარმოების გამოწვევას ეხმიანება საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს სამართალწარმოების მიზნობრიობა, ამ შემთხვევაში, კომლის მემკვიდრეობის მიღების მაგალითზე - მემკვიდრეობის მიღების ფაქტი, განიხილება როგორც დამოუკიდებელი ელემენტი არა მხოლოდ უდავო წარმოების ფარგლებში არამედ კონკრეტული პროცესის შემადგენელი კომპონენტის მოაზრებით და დათქმით რომ საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლება აღიარებული და უზრუნველყოფილია.¹⁰³

---

¹⁰¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 11 ივნისის №ას-7-2019 გადაწყვეტილება.

¹⁰² იქვე.

¹⁰³ იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 დეკემბრის №2/3/522,553 გადაწყვეტილება საქმეზე „სპს „გრიშა აშორდია“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-27.

აქვე, განმარტებულია კომლის მემკვიდრეობის რეგულირების აქტუალობა მატერიალური და პროცესუალური თვალსაზრისით,¹⁰⁴ ასევე არსებული ხარვეზები, რაც საკონსტიტუციო სასამართლოს მსჯელობის საგანი გახდა.¹⁰⁵

შედარებისთვის, გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში BVerfGE 42, 20 [30], საკითხი, თუ რა სამართლებრივი კავშირი შეიძლება ჰქონდეს მემკვიდრეს, შემდგომში ქონების მომავალ მესაკუთრეს საკუთრების ობიექტთან „გამომდინარეობს საკუთრებასთან დაკავშირებული საკითხების მომწესრიგებელი და განმსაზღვრელი, აღნიშნულ დროს მოქმედი ყველა ნოქმის ეხთობრიობიდან.“¹⁰⁶ მეორე მხრივ, სასამართლომ განსაზღვრა ამ განმარტების საპირისპირო კომპონენტი რომ „თუ ამ ნოქმების საფუძველზე გამოვინდება, რომ მესაკუთრეს ახ აქვს ესა თუ ის უფლებამოსილება, მაშინ აღნიშნული უფლება ახ იგულისხმება მისი საკუთრების უფლებაში.“¹⁰⁷

ნივთის მესაკუთრედ ყოფნის უფლებას შესაძლოა იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენის აუცილებლობის საფუძველი გააჩნდეს. უფლებების გამორიცხვის საკითხს სასამართლო კანონმდებლის პასუხისმგებლობის საგნად მიიჩნევს და აზუსტებს რომ ეს საკანონმდებლო მეთოდის - სამართლის ნორმის ფორმირების საკითხია. ასევე, გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ საქმე-

---

¹⁰⁴ იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 დეკემბრის №2/3/522,553 გადაწყვეტილება საქმეზე „სპს „გრიშა აშორდია“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-26.

¹⁰⁵ იხ საქმეები.: საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 26 ოქტომბრის №1267 გადაწყვეტილება საქმეზე „საბერძნეთის რესპუბლიკის მოქალაქე პროკოპი სავვიდი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“; საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 12 ივნისის №3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანის მოქალაქე ჰეიკე ქრონქვისტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ და სხვ.

¹⁰⁶ შვაბე ი., გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები, 2011, 270.

¹⁰⁷ იქვე.

ზე BvL 19/76, განმარტა რომ უფლებებისა და ვალდებულებების საკანონმდებლო დონეზე ჩამოყალიბება „ახდენს ისეთი ობიექტუხ-სამახთლებივი წესების ნოხმიხებას, ხომღებიც კანონის ამოქმედებით სამომავლოდ განსაზღვრავს საკუთხების უფლების შინაახს.“.¹⁰⁸ შესაბამისად, ობიექტურ-სამართლებრივი წესების ნორმირების პროცესში შესაძლოა შეიცვალოს ნორმის შინაარსი, მაგრამ ამ შინაარსის ცვლილების მიზანი და შედეგი ისეთივე სასიკეთო უნდა იყოს როგორც საკუთრების ობიექტის მიღებით დამდგარი კეთილდღეობა. ამიტომ, იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის სასამართლოს ან ნოტარიუსის მიერ დადგენა-შესაბამისობა საკუთრების შინაარსის ჩამოყალიბების საფუძველია.

ნათელია, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ამ გადაწყვეტილებათა დასაბუთება უდავო წარმოების პროცესუალური საკითხების სრულყოფისთვის. მართალია, საპროცესო კოდექსის 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „თ“ ქვეპუნქტის შინაარსის მიმართ იურიდიული დაინტერესება გაზრდილია, მაგრამ საკითხის პროცესუალური კვლევა შინაარსის გამიჯვნით ვერ გადაწყდება. მკაფიო ზღვარი ფაქტებსა და ფუნქციას შორის ჯერ კიდევ არ არსებობს, რასაც მიანიშნებს სამემკვიდრეო დავათა სასამართლო გადატვირთულობა, რადგან „საკუთხება წახმოშობს ახა მხოლოდ ვადებულებებს, ახამედ იმასაც, ხომ მისი გამოყენება უნდა ემსახუროდეს საყოველთაო კეთილდღეობას.“.¹⁰⁹

5.3. სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ ნოტარიუსის დადგენილების სამართლებრივი დასაბუთება

„ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, „ნოტარიუსის დადგენილება სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ უნდა იყოს წეხიდობით დასაბუთებული და შედგე-

---

¹⁰⁸ შვაბე ი., გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები, 2011, 257.

¹⁰⁹ იქვე, 252.

ნიდან ახა უგვიანეს 3 დღისა უნდა გადაეცეს პიხს, ხომელსაც უა-
ხი ეთქვა სანოგახო მოქმედების შესხუდებაზე.“¹¹⁰ სასამარ-
თლო პრაქტიკაში სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უა-
რის შესახებ ნოტარიუსის დადგენილების შეფასება და დასა-
ბუთება ქმნის სამოსამართლო წარმოდგენებს დადგენილე-
ბის სამართლებრივი ბუნების საკითხთან დაკავშირებით.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ
და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 აპრი-
ლის №ბს-177-173(გ-08) განჩინება შეიცავს ცნობებს იმის შესა-
ხებ თუ როგორ უნდა გამოიკვლიოს საქმის განმხილველმა
მოსამართლემ სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის
შესახებ ნოტარიუსის დადგენილების საფუძვლები და პირო-
ბათა შესაბამისობა დამდგარ შედეგთან.

საქმის განმხილველმა სასამართლომ თავდაპირველად
მიუთითა რომ „ნოტარიუსის სადავო დადგენილებების კანონიეხე-
ბის შემოწმებისას სასამაჰთლომ უნდა შეაფასოს, სწოხად ახის
თუ ახა ნოტარიუსის მიეხ გამოყენებული და განმახგებული მოსა-
ჩედესთან მიმახთებაში სამოქადაქო კოდექსის ნოხმები.“¹¹¹ გა-
მოსაყენებელი სამართლის ნორმის მოძიების საკითხისთვის
სასამართლომ განავითარა შეხედულება მატერიალური და სა-
ნოტარო სამართლის ნორმათა სინთეზის შესახებ.

შედეგად, სასამართლომ განმარტა რომ „ნოტარიუსის უაჰი
ემყაჰება სამოქადაქო კანონმდებლობის ნოხმებს, საქმის გან-
მხილველმა სასამაჰთლომ მემკვიდეჰობითი სამაჰთლის ნოხმათა
საფუძვედზე უნდა დაადგინოს სადავო ქონების მიღებაზე უფდე-
ბამოსიდი პიხი და აღნიშნუდის გათვადისწინებით შეამოწმოს
ნოტარიუსის სადავო დადგენილებების მაჰთღზომიეჰება, ჰაც გა-
დამწყვეტია დავის საგნობჰივი განსჯადობის დასადგენად.“¹¹²

---

¹¹⁰ საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, 52-ე მუხლის მე-2 პუნქტი.

¹¹¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ და
სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 აპრილის №ბს-
177-173(გ-08) განჩინება.

¹¹² იქვე.

შესაბამისად, უფლებამოსილი პირის, სამართლებრივი / სასარჩელო მოთხოვნის, საპასუხო მოქმედებისა და დადგენილების საფუძვლების შეფასებისას მნიშვნელოვან გარემოებას წარმოადგენს სანოტარო სამართლის ნორმათა პროცედურული ხასიათისა და შინაარსის დადგენა, შემდგომში სანოტარო მოქმედების ან უარის დასაბუთება. „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის 2008 წელს მოქმედი რედაქციის თანახმად, მე-7 მუხლის მე-3 პუნქტი სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის თქმის შესახებ ნოტარიუსის დადგენილებას ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად განიხილავდა.

საქმის განმხილველი სასამართლოს მტკიცებით „ზემოაღნიშნული ნოქმა უნდა განიმაჩგოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დეფინიციის განმსაზღვრელ ნოქმასთან უხითიეხთკავშირში, კეხძოდ, სზაკ-ის მე-2 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტთან ერთად.“¹¹³ საკუთრების შინაარსის განსაზღვრის მნიშვნელობისთვის საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო ადგენს კონსტიტუციური უფლების ნორმატიულ დღის წესრიგს, რადგან „იმისათვის, რომ პიჩმა შეძლოს საკუთების უფლებით პიჩეტიკური სახგებლობა, აჩ აჩის საკმაჩის მისთვის აბსტიჩეტიკური საკუთებითი გაჩანტიის მინიჭება. მან ასევე უნდა ისაჩგებდოს იმგვაჩი სამოქადაქო, კეხძოსამაჩთებრივი წესჩიგით, ხომედიც შესაძლებელს გახდის საკუთების უფლებით შეუფეხხებელ საჩგებლობას და, შესაბამისად, სამოქადაქო ბჩუნვის განვითაჩებას. საკუთების კონსტიტუციუჩ-სამაჩთებრივი გაჩანტია მოიცავს ისეთი საკანონმდებლო ბაზის შექმნის ვადებულებას, ხომედიც უბჩუნვედყოფს საკუთებითი უფლების პიჩეტიკურე გადრიბებას და შესაძლებელს გახდის საკუთების შეძენის გზით ქონების დაგჩოვებას.“¹¹⁴ ე.ი. მესაკუთრეს შეუძლია და-

¹¹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 აპრილის №ბს-177-173(გ-08) განჩინება.

¹¹⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის №23/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანის მოქალაქე პეიკე ქრონქვისტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-33.

დოს გარიგებები და აღმოჩნდეს ხელშეკრულების ერთ-ერთ მონაწილე მხარედ. ამ შემთხვევაში საკუთრების უფლება არ გულისხმობს საკუთრების ობიექტის უპირობო დაცვას უფლების შეზღუდვის იმ კანონისმიერი დათქმებისგან, რომელსაც კანონმდებელი კონკრეტული ურთიერთობის მონაწილე პირებისთვის აწესებს.

სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ ნოტარიუსის დადგენილების სამართლებრივი დასაბუთება არ უნდა გადაიქცეს უფლების შეზღუდვის არასანქცირებულ საშუალებად, რადგან კონკრეტული შეზღუდვა, რომელსაც საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის სამართლის ნორმა ადგენს, ივარაუდება რომ უპირველესად, კანონისმიერია და აგრეთვე, არის კონსტიტუციასთან შესაბამისი და მისგან გამომდინარე. იმ შემთხვევაში, თუ დადგენილების ტექსტი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მემკვიდრეობითი სამართლის ნორმას არამიზნობრივი შეზღუდვის ფარგლებში განმარტავს, მაშინ ინტერესთა გონივრული ბალანსის დაცვა შეუძლებელი იქნება.¹¹⁵

აუცილებელია, „მესაკუთხემ გაითავისოს, რომ ახა მხოლოდ მას აქვს ინტეხესები, ახამედ იმყოფება სხვა ინტეხესთა გახე-მოცვაში, ხომედთაგანაც ის იზოდიხებული ახ ახის და სადაც აუცილებელია ინტეხესთა გონივრული ბალანსის დაცვა. ამ ფონზე კანონმდებელი უფლებამოსილია, კონსტიტუციუხ-სამახთლებიხივი ნოხმებისა და პიხინციპების დაცვით, დაადგინოს ნოხმები, ხომ-ლებიც განსაზღვრავენ საკუთხების შინაახსსა და ფახგებებს.“¹¹⁶ სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე უარის შესახებ ნოტა-

---

¹¹⁵ შეად. ნანდოშვილი ე., სანოტარო მედიაცია, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის აქცენტები: ბლოგი, ინტერვიუ, ვებინარი, <http://www.gruni.edu.ge/other_content/index/809/15748600-95> [12.09.2021].

¹¹⁶ იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 18 მაისის №2/1-370,382,390,402,405 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ზაურ ელაშვილი, სულიკო მაშია, რუსუდან გოგია და სხვები და საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-8.

რიუსის დადგენილების დასაბუთება უნდა შეესაბამებოდეს კანონმდებლის მიერ დადგენილი ნორმებისა და პრინციპების კონსტიტუციურ-სამართლებრივ შინაარსს, თუმცა არსებობს რისკი რომ მოქალაქის ინტერესი უარყოფილი იქნება არა დადგენილებით არამედ სიტყვიერი ფორმით, რომელიც არ აღირიცხება საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის სანოტარო მოქმედებათა ელექტრონულ რეესტრში.

6. სარეკომენდაციო წინადადება

მედიაციის სხვადასხვა ფორმის განხილვის მაგალითზე, სანოტარო მედიაციის შერჩევის უპირატესობა უპირველესად, ნოტარიუსის სამემკვიდრეო საქმისწარმოებასთან პირდაპირი შემხებლობით განიმარტება,¹¹⁷ შემდგომში სანოტარო მოქმედების შეფერხების ან რაიმე ხარვეზის დადგენის შემთხვევაში, დაინტერესებული პირებისთვის მისი გამოსწორების ან მხარეთათვის დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების შეთავაზებით, ისე რომ სანოტარო მოქმედება, ცალსახად არ დასრულდეს უარის ფორმით ან არ გადავადდეს არაგონივრული ვადით.¹¹⁸

დასახელებული საკითხი შესაძლოა დამატებითი საკანონმდებლო ცვლილების გარეშე, სტატუსისა და საქმიანობის ზოგადი და ვიწრო შესაძლებლობების აღქმით დარეგულირდეს.¹¹⁹ ამ ფორმით, სანოტარო მედიაციის საშუალებით განიტვირთება სასარჩელო წარმოებისას სამემკვიდრეო დავების გადატვირთულობის ხელშემწყობი გარემოებები, ხოლო იური-

---

¹¹⁷ შეად. *Abramson H.*, *Mediation Representation: Representing Clients Anywhere*, Collection of Articles: ADR in Business, Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, Vol. 2, 2011, 294-295.

¹¹⁸ შეად. *Prayer S.*, *Why is Mediation not used More Often as a Means of Alternative Dispute Resolution?* European Union: European Parliament's Committee on Legal Affairs, Brussels, 2012, 6.

¹¹⁹ იხ. *Gassen D.*, *German Civil Law Notaries and the Commercial Register*, Königswinter, BNotK, 2011, 5, <<https://ebra.be/wp-content/uploads/2013/20/gassen-notary-system.pdf>> [12.09.2021].

დიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის დადგენას საჭიროებაში გამოხატული თვისება მიენიჭება.¹²⁰

სანოტარო მედიაციის ქვემდებარე სამემკვიდრეო სამართლებრივი დავები შეთანხმების მიღწევის შესაძლებლობისა და მორიგების აქტის სტრუქტურის თვალსაზრისით რამდენიმე ნიშნით შეიძლება გაერთიანდეს. მაგალითად, ნოტარიუსი უფლებამოსილია შეაჩეროს სანოტარო მოქმედება და მხარეებს შესთავაზოს სანოტარო მედიაციის პროცესი. ასევე „მედიაციას აქვს უნაჩი განახოციეღოს აჩა მხოლოდ ინდივიდის, აჩამედ საზოგადოების გჩანსფოჩმაცია, ამიგომაც ის უნდა დაეფუძნოს საჯახო აღიაჩებას, ფაჩთო საზოგადოების ნღობას მედიაციის პხოცესის სამაჩთღიანობისა და ეთიკუჩი უჩღვევობის მიმაჩთ.“¹²¹

უპირატესობას წარმოადგენს შემდეგი:

1. მხარეთა მიერ შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში სამართლებრივი დავების სახასიათო ნიშანს წარმოადგენს მორიგების აქტის შედგენის აუცილებლობა, როდესაც ცალკეულ სამართლებრივ დავაში მონაწილე მხარეები თავიანთი შეთანხმების პირობებს ასახავენ შეთანხმების საერთო ტექსტში, შემდგომში მორიგების აქტი;¹²²

2. მორიგების აქტის სანოტარო წესით დადასტურება,¹²³ რაც გულისხმობს მორიგების აქტის საჯარო სანოტარო აქტის ფორმით შედგენას.¹²⁴ აღსრულებისთვის საჭირო სამართლებ-

---

¹²⁰ შეად. De Palo G., Trevor M. B., Arbitration and Mediation in the Southern Mediterranean Countries, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, Vol. 2, 2007, 201.

¹²¹ ჩიგაშვიდი ნ., ადვოკატ-მედიატორის ცალკეულ ეთიკურ ვალდებულებათა თავისებურება და რეგულირების აუცილებლობა, „სამართლის ჟურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2016, 29.

¹²² საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №71-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, 109-ე მუხლის პირველი პუნქტი, სსმ, 33, 31/03/2010.

¹²³ იქვე.

¹²⁴ იქვე, მე-2 პუნქტი.

რივი ძალა დადგენილია სანოტარო მოქმედების შედეგად გამოცემული სანოტარო აქტის აღსრულების წესის მსგავსად;¹²⁵

3. ცალკეული სამართლებრივი ურთიერთობის სანოტარო მოქმედების მიმართ შესაძლებელია სანოტარო აქტის ფორმის არჩევა,¹²⁶ თუმცა სანოტარო მედიაციის პროცესის შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში მოქმედებს საჯარო სანოტარო აქტის¹²⁷ გამოყენების იმპერატიული მოთხოვნა.¹²⁸ მსგავსი კლასიფიკაცია სამართლებრივი შედეგების კონსტანტაციის ეფექტურ, სანდო და სათანადო საშუალებად მიიჩნევა.¹²⁹

სანოტარო მედიაციის ქვემდებარე სამემკვიდრეო სამართლებრივი დავები წარმოადგენს დავის სასამართლო და აღ-

---

¹²⁵ შეად. დეგაშვილი დ., კუპჩაშვილი ხ., ნოტარიუსის უფლებამოსილების ფარგლები სააღსრულებო ფურცლის გაცემისას, „სამართლის ჟურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2015, 60-61.

¹²⁶ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №271-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, მე-15 მუხლის მე-2 და მე-7 პუნქტები, სსმ, 33, 31/03/2010. ასევე, 35-ე მუხლის მე-10 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტი: „იუხიდიური მნიშვნელობის ფაქტის დადასტურება (ცვლილება/გაუქმება);“.

¹²⁷ იქვე, მე-15 მუხლის პირველი პუნქტი, მითითებულია: „იმ აქტის დასამოწმებლად (გაჩივების, მოწმობის და სხვა), ხომლის ნამდვილობისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილია სანოტარო ფორმის დაცვა, ნოტარიუსი ვადებულება შეამოწმოს მხაჩეთა (წახმომადგენელთა) ვინაობა, უფლებამოსილება, ქმედუნაჩიანობა, ნების გამოვლენის ნამდვილობა და უზრუნველყოს გაჩივების კანონმდებლობასთან შესაბამისობა, მხაჩეთა ნების ადეკვატური ასახვა გაჩივებაში, მხაჩეთათვის გაჩივების შინააჩის და სამაჩილებივი შედეგების განმაჩება, ჩივის მიცემა.“.

¹²⁸ იქვე, 110-ე მუხლი, მითითებულია: „მედიაციის ფაჩგლებში შემდგაჩი მოჩივების აქტით დადგენილი ვადებულების შეუსჩულებლობის შემთხვევაში, კჩედიგოჩის მოთხოვნით, ამ ინსტრუქციის 72-ე მუხლით დადგენილი წესით, შეიძლება გაიცეს ნოტარიუსის სააღსრულებო ფუჩყედი, ხომლის საფუძველზეც აღსჩუდება ხოჩციელება „სააღსჩულებო წაჩმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.“.

¹²⁹ იხ. გოგოდაძე მ., მაჩიამიძე გ., სანოტარო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2018, 21.

ტერნატიული გადაწყვეტის თანაკვეთის წერტილს.¹³⁰ სანოტარო მედიაციის ქვემდებარე დავები რეგულირების საწყისით არ წარმოადგენს დავის გადაწყვეტის ძირითად საშუალებას. პირის უფლება სასამართლო გადაწყვეტილების ძალით აღიდგინოს თავისი დარღვეული უფლება აღიარებულია ეროვნული და საერთაშორისო კანონმდებლობით.¹³¹

სამართლის ნორმა, რომელიც ვერ უზრუნველყოფს კერძოსამართლებრივი ურთიერთობების რეგულირებას ადრე თუ გვიან გამოიწვევს სასამართლო გადატვირთულობას, რადგან ამ ნორმის განმარტებაზე უფლებამოსილი პირები, როგორც წესი ვერ შეძლებენ დამოუკიდებელი გადაწყვეტილების საფუძველზე მოქალაქეთა უფლებრივი მდგომარეობის შეფასებას.¹³² პრობლემას მხოლოდ სამართლის ნორმის ნორმატიული შინაარსის ხარვეზთან ვერ დავაკავშირებთ, რადგან უფლებამოსილი პირები უნდა აცნობიერებდნენ პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას საქმისწარმოების ძირითა-

---

¹³⁰ აღსრულების საკითხისთვის შეად. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008, Art 6, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L00-52>> [12.09.2021].

¹³¹ იხ. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი, 04/11/1950. ასევე, იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 24 იანვრის №ას-911-869-2013 გადაწყვეტილება, მითითებულია: „სასამაჩთრო გადაწყვეტილებაში აჩ უთითებს, მაგჩამ, სხლომის ოქმებში ნათდაე ჩანს მოპასუხის აჩგუმენტაცია იმის შესახებ, ჰომ 1992 წელს ოთური იყო იმ ნოგაჩიუსის მიკვლევა, ვისთანაც ანდეჩი ინახებოდა. საომაჩი მოქმედებების დოს თითქმის ყვედა ნოგაჩიუსს სანოგაჩო ბიუხო დახუხიდი ჰქონდა, აჩ აჩსებობდა ეჩითიანი ბაზა და იმის გათვადისწინებით, ᰒომ ადამიანმა აჩ იცის ᰒომედ ნოგაჩიუსთან ინახება ანდეჩიდი, დოგოკუჩია გაძნედებურიყო ანდეჩიდის მოძიება. სწოხედ ეს გაჩემოებები და წინაპიხოებები აჩ შეუსწავდია და შეუფასებია სააპედაციო სასამაჩთროს და ისე მიილო გადაწყვეტილება.“.

¹³² იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 29 დეკემბრის №2/3/1337 გადაწყვეტილება საქმეზე „ხათუნა წონწორია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-33.

დი და ალტერნატიული საშუალებების გამოყენების შესაძლებლობას. მაგალითად, სამართლის ნორმის ალტერნატიული შინაარსის ან შედეგის მქონე სხვა ნორმის საფუძველზე საქმისწარმოება და სხვა. მედიაცია უფლებისთვის ბრძოლის პრევენციული საშუალებაა სწორედ მაშინ, როდესაც უფლებამოსილი პირები ვერ განმარტავენ სამართლის ნორმას, მიუხედავად ამ უკანასკნელის ხარვეზიანობისა.

მედიაციის სხვადასხვა ფორმის არჩევისას გასათვალისწინებელია აღსრულების დროული და ეფექტური მექანიზმის არსებობა. ამ მხრივ, სასამართლო მედიაციასა და სანოტარო მედიაციას შორის არჩევანი მხარეთა ინტერესის სასიკეთოდ უნდა გადაწყდეს. თუ მხარეს არ სურს დავა სასამართლოში, მაშინ სანოტარო მედიაცია ან კერძო მედიაცია მისაღებია იურიდიული ინტერესის დასაკმაყოფილებლად. ასევე, არსებობს მოსაზრება რომ სასამართლო მედიაციის მაღალი მიმართვიანობა სასამართლო გადატვირთულობის დამატებით მიზეზად ჩამოყალიბდება, რაც არსებითად მცდარია, რადგან მედიაცია დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის პროცესია და არა ძირითადი.

უფლების დაცვის საშუალებების ძირითად და ალტერნატიულ საშუალებად დაყოფა, ეროვნულ დონეზე დავის გადაწყვეტის შესაძლებლობების კლასიფიკაციას უკავშირდება.¹³³ სანოტარო მოქმედების მხარეები, როგორც წესი არ იზღუდებიან მედიაციის არჩევანში.¹³⁴ მედიაციის მნიშვნელობა მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და სამკვიდროს გახსნის ადგილის

---

¹³³ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, 187³-ე მუხლის პირველი ნაწილი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997.

¹³⁴ იქვე, 187¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი: „სახჩედის სასამართლოში წახდგენის შემდეგ სასამართლო მედიაციისადმი დაქვემდებარებული საქმე შეიძლება დავის მხარეთა შეთანხმებით დასრულების მიზნით მედიაგოგის გადაეცეს.“. ასევე, სამემკვიდრეო სამართლებრივ დავებზე შეიძლება გავრცელდეს სასამართლო მედიაცია, თუმცა მხარეთა შორის დავის წარმოებამდე სანოტარო მედიაციის განხორციელებას შესაძლოა ზოგადად, დავის პრევენციის მნიშვნელობა მიენიჭოს. გამომდინარე იქედან, რომ ფაქტის დადგენის უფლებამოსილება სანოტარო საქმიანობის ნაწილია.

დადგენის თავისებურებების გარკვევის საკითხისთვის ერთ-ერთია იმ მრავალ უპირატესობათა შორის, რომელიც მედიაციას დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებიდან უალტერნატივო საშუალებად გარდაქმნის.¹³⁵

7. დასკვნა

სამემკვიდრეო უფლება მემკვიდრეს ანიჭებს შესაძლებლობას ისარგებლოს სამკვიდრო მასაში შემავალი სიკეთით,¹³⁶ ამ უფლების განხორციელების მიზნით - მიიღოს სამკვიდრო.¹³⁷ ამიტომ, არ უნდა გამოირიცხოს მამკვიდრებლის ნება, დაადგინოს ქონების მემკვიდრეზე გადაცემის კანონიერი საშუალებები¹³⁸ არა მხოლოდ ანდერძის, არამედ სხვა სამართლებრივი [ქონებრივი სიკეთის სამოქალაქო ბრუნვის] ფორმით,¹³⁹ მაგრამ

¹³⁵ იხ.: *Alexandrer N.*, *Global Trends in Mediation: Riding the Third Wave*, Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, 2003, 2-3; *Gnoffo V.*, *Notary Law and Practice for the 21st Century: Suggested Modifications for the Model Notary Act*, *The John Marshall Law Review* 1063, Vol. 30, Issue 4, 1997, 1068; *Bondy V., Doyle M.*, *Mediation in Judicial Review: A Practical Handbook for Lawyers*, the Public Law Project, London, 2011, 4-5.

¹³⁶ შეად. ზოიძე ბ., საკუთრების უფლების ევოლუცია ქართულ სამართალში, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა (თსუ) და მაქს პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის ინსტიტუტის ერთობლივი კონფერენციის მასალების კრებული: „საკუთრება და სამართლებრივი სტაბილურობა: საკუთრების ცნების ტრანსფორმაცია“, თბ., 2015, 112.

¹³⁷ იხ.: საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ეროვნული სასამართლო პრაქტიკის შესწავლისა და განზოგადების განყოფილება, სამოქალაქო საქმეებზე გამოცემული კრებული: მემკვიდრეობითი სამართალი, №1, 2018, 100-101; *მამაიაშვილი თ.*, მორიგების დამოუკიდებელი პროცესი – კონფლიქტიდან კონსენსუსამდე, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - ნელინდეული 2018-2019“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 149-150.

¹³⁸ ერთ-ერთ აქტუალურ საკითხად შეად. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 29 დეკემბრის №2/3/1337 გადაწყვეტილება საქმეზე „ხათუნა ნოწორია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

¹³⁹ შეად. *შენგელია ხ.*, *ახვედიანი ზ.*, *ჭანგუჩია დ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი: საოჯახო სამართალი. მემკვიდრეობის სამართალი. სამოქალაქო კოდექსის გარდამავალი და დასკვნითი დებულებანი, წიგნი მეხუთე, თბ., 2000, 493.

არსებობს შემთხვევები,¹⁴⁰ როდესაც სამკვიდრო ქონების ფლობის, სარგებლობისა და განკარგვისთვის - აუცილებელია მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენა, რაც სამოქალაქო საპროცესო სამართალში გარკვეულ თავისებურებებს უკავშირდება.¹⁴¹

ფაქტობრივი ფლობით სამკვიდროს მიღების ფაქტის დადგენა სასამართლო პრაქტიკისა და სამეცნიერო კვლევის საგანია. აღსანიშნავია, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებები, სადაც თავმოყრილია ამ საკითხთან დაკავშირებული სამოსამართლო ცოდნა. შესაბამისად, ფაქტობრივი ფლობით სამკვიდროს მიღების საკითხი დღემდე აქტუალური და განხილვადია სამართლებრივ სივრცეში. შესაბამისად, უდავო წარმოების ფორმა მემკვიდრეობის მიღების მიზნის მიღწევის: უფლების წარმოშობის, შეცვლის ან მოსპობის ერთ-ერთი ძირითადი საშუალებაა.¹⁴²

უფლების დაცვისა და დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის, მათ შორის უდავო წარმოების უზრუნველყოფის მიზნებისთვის, დოქტრინაში,¹⁴³ ავტორები ასაბუთებენ¹⁴⁴ სანოტარო მედიაციის მნიშვნელობას. ასევე, სანოტარო მედიაციის განვითარების პროცესი ჯერ კიდევ არ დასრულებულა. ამიტომ,

---

¹⁴⁰ როდესაც „საქმეთა ნიადაგ ეხთნაიხმა გადაწყვეტამ კანონის ძალა უნდა იპოვოს“ / „*Rerum perpetuo similiter iudicaturum auctoritas vim legis obtinere debet*“, მითითებულია: ნადახეიშვილი გ., რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 186-187.

¹⁴¹ დამატებით იხ. *მამაიაშვილი თ.*, მოსამართლის ფუნქცია სამოქალაქო საქმისწარმოების მორიგებით დამთავრებისას და შედეგები, რომელიც მიიღწევა მორიგებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2018-2019“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 88-89.

¹⁴² იხ. *ნადახეიშვილი გ.*, რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 183.

¹⁴³ *გაკაშვილი ს.*, სანოტარო მედიაციის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ტენდენციები საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 77-78.

¹⁴⁴ იხ. *ხაჩიგონაშვილი ნ.*, მედიაცია ქართულ ნოტარიატში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2018-2019, სპეციალური გამოცემა“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 26-27.

მისი, როგორც სხვა სახის სამოქალაქო საპროცესო საქმის-
წარმოების ან უდავო წარმოების სრულყოფილი ფუნქციონი-
რების უზრუნველყოფის საშუალების განხილვა ერთ-ერთ სა-
ხასიათო საკითხს წარმოადგენს.¹⁴⁵

აღნიშნული, მემკვიდრეთა საკუთრებით და მემკვიდრეო-
ბით ინტერესს თანაბრად უნდა აბალანსებდეს,¹⁴⁶ თუმცა უკა-
ნონოდ არ უნდა ზღუდავდეს რომელიმე მემკვიდრის კანონი-
ერ ინტერესს,¹⁴⁷ ისარგებლოს იმ უფლებით, შემდგომში სიკე-
თით, რომელიც მას მამკვიდრებელთან კონკრეტული სამარ-
თლებრივი ურთიერთობის შედეგად მიენიჭა. შესაძლოა მემ-
კვიდრე ვერ ახერხებდეს საკუთრების ობიექტის რეგისტრაცი-
ას,¹⁴⁸ რისთვისაც სჭირდება მემკვიდრეობის მიღების ფაქტისა
და მემკვიდრეობის გახსნის ადგილის დადგენა. მარეგისტრი-
რებელმა ორგანომ თავისი საქმიანობის მიზნები და ამოცანე-
ბი, სასურველია დაახარისხოს დარგთაშორისი პრობლემების
საფუძველზე, რათა ერთიან სარეგისტრაციო სივრცეში განხი-
ლული ინტერესი და მოთხოვნა, ამ ორგანოს ცალკეული თანამ-
შრომლის მიერ დაუსაბუთებლად არ იქნეს უარყოფილი. საჭა-
რო წესრიგის ცნება ამ შემთხვევაში სამემკვიდრეო სამარ-
თლებრივი ურთიერთობების შეუფერხებელ განხორციელებას
/ ქონების კანონისმიერი გადაცემის შესაძლებლობას გულის-

---

¹⁴⁵ შეად. ბუხედი ი., სანოტარო ბიუროს ფინანსებისა და ნოტარიუსის შრომის ანაზღაურების საკითხისთვის, „სამართლის ჟურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2011, 44-45.

¹⁴⁶ შეად. შენგელია ხ., შენგელია ე., მემკვიდრეობის სამართალი (თეორია და პრაქტიკა), მე-2 გამოც., თბ., 2011, 169-170. ანდერძისმიერი მემკვიდრის იურიდიულ ინტერესთან დაკავშირებით შეად. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 24 იანვრის №ას-911-869-2013 გადაწყვეტილება.

¹⁴⁷ შეად. ცნობიდაძე ი., კოჟოხიძე კ., ფოფხაძე ე., გაბაგაძე ხ., მო-
საშვირი ნ., აბაშიძე ქ., ჩევაზიშვილი თ., ყვიხადაშვილი ბ. (ჩეღ.), სა-
კუთრების უფლება საქართველოში, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბ., 2007, 14-15. აქვე, გასათვალისწინებელია სარჩელის პროცესუალური კლასიფიკაციის აქტუალური საკითხები.

¹⁴⁸ შეად. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 29 დეკემბრის №2/3/1337 გადაწყვეტილება „ხათუნა ნონორია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-33.

ხმობს. რაც მემკვიდრის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე პასუხისმგებელი ორგანოებისთვის საქმიანობის ზოგადი წესის სწორად გააზრების საფუძველია. სამწუხაროდ, ეს მიმართება კვლავ ფიქციად რჩება.

საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ჩამოყალიბებული ერთგვაროვანი პრაქტიკა კვლევის შედეგად გამოვლენილი საკითხების პროცესუალური უზრუნველყოფის გარანტიანაა, რომელიც ცალკეულ განსხვავებას ნორმის შესაბამისი განმარტების მაგალითზე პროცესუალური საფუძვლის უპირატესობით არეგულირებს. შესაბამისად, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 312-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „თ“ ქვეპუნქტი უზრუნველყოფს საჯარო წესრიგის დაცვას, ხოლო სანოტარო საფუძვლები პროცედურული ნორმებია, რომელიც ვერ აღემატება საპროცესო / სამოსამართლო საფუძვლებს.¹⁴⁹ კონსტიტუციური უფლება უპირატესია რეგისტრაციის იმ წესთან შედარებით, რომელიც მემკვიდრის უფლებრიობას უსაფუძვლოდ უარყოფს.

სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, XXXVI თავის შემადგენელი საპროცესო ნორმების შინაარსის ჩამოსაყალიბებლად მოქმედებს იურიდიული ინტერესის განმარტების, რომის სამართლის პრინციპი - *Qui providet sibi, providet heredibus*.¹⁵⁰

---

¹⁴⁹ იხ.: *Willenbacher B.*, Individualism and Traditionalism in Inheritance Law in Germany, France, England, and the United States, *Journal of Family History*, №28, 2003, 210-211; *Ruggeri L., Kunda I., Winkler s. (eds.)*, Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data, Rijeka, University of Rijeka, Faculty of Law, 2019, 462; *Mediation for Notaries Notaries for Mediation – Practical Guide*, Europe Union: Notaries of Europe, 2017-2018, 27.

¹⁵⁰ „ვინც ქონებას თავისთვის იძენს, მემკვიდრეებისთვისაც იძენს“, მითითებულია: *ნადაჩეიშვიდი გ.*, რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 183.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995.
2. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, 04/11/1950.
3. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997.
4. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997.
5. საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/-12/2009.
6. საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.
7. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, სსმ, №3435, 13/07/2006.
8. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, სსმ, №5669, 28/12/2007.
9. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, სსმ, №5977, 21/03/2008.
10. საქართველოს კანონი „საქართველოს ზოგიერთ საკანონმდებლო აქტში ცვლილების შეტანის შესახებ“, სსმ, №5265-III, 11/11/2011.
11. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, სსმ, №5569, 20/12/2011.
12. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №71-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, სსმ, 33, 31/03/2010.
13. საქართველოს კანონის პროექტი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, <<https://info.parliament.ge/#law-drafting/14951>> [12.09.2021].
14. სასამართლო სისტემის რეფორმის მე-4 ეტაპის შესახებ ინიციატივის წარდგენა, 21/12/2017, <<https://www.chemiparlamen->

ti.ge/ka/publication/sasamartlo-sistemis-repormis-me-4-etapis-shesakheb-initsiativa-caredgina-parlaments> [12.09.2021].

15. ბოდუაძე თ., კანდეაკი კ., დოსაბეჰიძე დ., ჩიქოვანი თ., ადგილობრივი თვითმმართველობა საქართველოში: 1991-2014, სამოქალაქო კულტურის საერთაშორისო ცენტრი, თბ., 2015, 12-13.
16. ბუხეძიძე ი., სანოტარო ბიუროს ფინანსებისა და ნოტარიუსის შრომის ანაზღაურების საკითხისთვის, „სამართლის ჟურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2011, 44-45.
17. გაგუა ი., მტკიცების ტვირთი სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 2013, 37-38.
18. გაღდავა გ., სამოქალაქო უფლებათა დაცვის ფორმები და საშუალებები საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2009, 123-124.
19. გოგორაძე მ., მაჩიამიძე გ., სანოტარო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2018, 21, 58-60.
20. გოგორაძე მ., ნოტარიატის განვითარების ისტორიიდან, ჟურნ. „ახალგაზრდა ადვოკატები“, №1, 2019, 23-24.
21. ზოიძე ბ., საკუთრების უფლების ევოლუცია ქართულ სამართალში, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა (თსუ) და მაქს პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის ინსტიტუტის ერთობლივი კონფერენციის მასალების კრებული: „საკუთრება და სამართლებრივი სტაბილურობა: საკუთრების ცნების ტრანსფორმაცია“, თბ., 2015, 112.
22. ზოიძე ბ., ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების ძირითადი გამოწვევები ქართული კერძო სამართლისათვის, ჟურნ. „კერძო სამართლის მიმოხილვა“, №2, 2019, 12.
23. თოდუა მ., ძღვიანიშვილი ზ., ბეჰეკაშვილი დ., ხაჭომია თ., ბაქრაძე მ., თოდუა თ., ჩხაიძე ს., კვანტალიანი ნ., სასამართლო გადაწყვეტილების სტრუქტურა პირველ და მეორე ინსტანციებში, პრაქტიკული სახელმძღვანელო სამოქალაქო სამართლის საქმეების განმხილველი მოსამართლეებისთვის, თბ., 2020, 11-12.
24. ინწკიხვედი დ., სამემკვიდრეო საქმეთა წარმოება: საკანონმდებლო პრობლემები და სანოტარო პრაქტიკა, ჟურნ. „საქართველოს ნოტარიატი“, №2, 2001.

25. კობადაძე დ., იურიდიული ინტერესი სამოქალაქო პროცესში, სერგო ჯორბენაძე 90, საიუბილეო გამოც., ჯოხბენაძე ს. (ხედ.), თბ., 2019, 204-205.
26. კობხეიძე დ., მამობის დადგენასთან დაკავშირებული დავების განხილვის თავისებურებანი, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1(40)'14, 2014, 32-33.
27. კობხეიძე დ., ზოგიერთი სამოქალაქოსამართლებრივი ნორმის განმარტების პრობლემები კანონით მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული დავების განხილვისას, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №2(41)'14, 2014, 11-12.
28. დეგაშვილი დ., კუპჩაშვილი ხ., ნოტარიუსის უფლებამოსილების ფარგლები სააღსრულებო ფურცლის გაცემისას, „სამართლის ჟურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2015, 55, 60-61.
29. მამაიაშვილი თ., მოსამართლის ფუნქცია სამოქალაქო საქმისწარმოების მორიგებით დამთავრებისას და შედეგები, რომელიც მიიღწევა მორიგებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2018-2019“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 88-89.
30. მამაიაშვილი თ., მორიგების დამოუკიდებელი პროცესი – კონფლიქტიდან კონსენსუსამდე, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2018-2019“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 149-150.
31. მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის პრობლემა, მისი გამომწვევი მიზეზები და პრობლემის მოგვარების გზები, სასამართლო სისტემის კვლევა, რეფორმები / სასამართლო სისტემის ინსტიტუციური რეფორმა, <<http://hcoj.gov.ge/ka/>> [12.09.2021].
32. ნადაჩიშვილი გ., რომის სამოქალაქო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 183, 186-187, 189, 192.
33. ნინუა ე., ანდერძი, როგორც სამკვიდროს მიღების ერთ-ერთი საშუალება, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1(40)'14, 2014, 132.
34. ხოდფსი დ., გხაუტი მ., „ლანდესას“ კვლევა თემაზე: „მოქალაქეთა ქონებრივი უფლებების შეფასება საქართველოში“, გამოცემა მომზადდა აღმოსავლეთ - დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) „მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის

- და სამართლებრივი გაძლიერების“ პროექტისთვის (JILEP), თბ., 2013, 35-37.
35. რუდოლფ ფონ იერიინგი, ბრძოლა უფლებისათვის, მთარგ. ბაქჩაძე ი., თბ., 2000, 31, 48.
  36. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, წლიური ანგარიში, 2011, 20.
  37. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ეროვნული სასამართლო პრაქტიკის შესწავლისა და განზოგადების განყოფილება, სამოქალაქო საქმეებზე გამოცემული კრებული: მემკვიდრეობითი სამართალი, №1, 2018, 100-101.
  38. სუხიგაშვილი დ., სანოტარო სამართალი, თბ., 2012, 106, 134-135.
  39. სუხიგაშვილი დ., სანოტარო მოქმედების გამო სარჩელის განსჯადობის შესახებ, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №3, 2012, 5-7.
  40. გაკაშვილი ს., სანოტარო მედიაციის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ტენდენციები საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 77-78.
  41. ქუხიძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 472-473, 477, 485.
  42. შენგელია ხ., ახვლედიანი ზ., ჭანგუჩია დ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი: საოჯახო სამართალი. მემკვიდრეობის სამართალი. სამოქალაქო კოდექსის გარდამავალი და დასკვნითი დებულებანი, წიგნი მეხუთე, თბ., 2000, 493.
  43. შენგელია ხ., შენგელია ე., მემკვიდრეობის სამართალი (თეორია და პრაქტიკა), მე-2 გამოც., თბ., 2011, 169-170.
  44. შენგელია ე. (ხედ.), ნოტარიუსის პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევის ხელშეკრულების სამართლებრივი ასპექტები, რომან შენგელია 70, საიუბილეო კრებული, სამართლის პრობლემები, თბ., 2012, 389-391.
  45. შვაბე ი., გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები, 2011, 252, 257, 270.
  46. შვახტგენი ა., ნოტარიუსის საქმიანობა სამოქალაქო საზოგადოების საკეთილდღეოდ, მთარგ. მაკა ტყებუჩავა, საქართვე-

ლოს ნოტარიუსთა პალატის სამეცნიერო პრაქტიკული ჟურნ. „საქართველოს ნოტარიატი“, №3-4, 2002, 5.

47. ჩიგაშვიდი ნ., ადვოკატ-მედიატორის ცალკეულ ეთიკურ ვალდებულებათა თავისებურება და რეგულირების აუცილებლობა, „სამართლის ჟურნალი“, თსუ-ის გამომცემლობა, №2, 2016, 29.
48. ცეხცვაძე გ. (ხედ.), ახევაძე მ., ვასაძე ე., თვაუხი ხ., ივანიძე გ., მახაუხი პ., ჟიჟიაშვიდი თ., გაკაშვიდი ს., ხუჭუა თ., ჭიბდაძე ბ., მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბ., 2013, 69-70.
49. ცნობიდაძე ი., კოჟოხიძე კ., ფოფხაძე ე., ტაბატაძე ხ., მოსაშვიდი ნ., აბაშიძე ქ., ჰევაზიშვიდი თ., ყვიჩადაშვიდი ბ. (ხედ.), საკუთრების უფლება საქართველოში, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბ., 2007, 14-15.
50. ჭანტუაძე დ. (ხედ.), ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია ხ., ხეცუხიანი ჯ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი: საოჯახო სამართალი. მემკვიდრეობის სამართალი. სამოქალაქო კოდექსის გარდამავალი და დასკვნითი დებულებანი, მე-5 წიგნი, თბ., 2000, 467-468.
51. ხაჩიგონაშვიდი ნ., მედიაცია ქართულ ნოტარიატში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2018-2019, სპეციალური გამოცემა“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 26-27.
52. ხვედელიანი დ., ანდერძით მემკვიდრეობა და მასთან დაკავშირებული პრობლემები საქართველოს საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2009, 227.
53. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 18 მაისის №2/1-370, 382, 390, 402, 405 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ზაურ ელაშვილი, სულიკო მაშია, რუსუდან გოგია და სხვები და საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.
54. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 12 ივნისის №3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანის მოქა-

ლაქე ჰეიკე ქრონქვისტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

55. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 დეკემბრის №2/3/522,553 გადაწყვეტილება საქმეზე „სპს „გრიშა აშორდია“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.
56. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 26 ოქტომბრის №1267 გადაწყვეტილება საქმეზე „საბერძნეთის რესპუბლიკის მოქალაქე პროკოპი სავვიდი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.
57. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 29 დეკემბრის №2/3/1337 გადაწყვეტილება საქმეზე „ხათუნა წონორია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.
58. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2003 წლის 11 ივნისის №3კ/546-03 გადაწყვეტილება.
59. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2003 წლის 25 სექტემბრის №ას-109-803-03 გადაწყვეტილება.
60. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2005 წლის 30 ივნისის №ას-410-757-05 გადაწყვეტილება.
61. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2007 წლის 29 ოქტომბრის №ა-1601-შ-58-07 გადაწყვეტილება.
62. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2008 წლის 31 იანვრის №ას-684-1014-07 გადაწყვეტილება.
63. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატის 2008 წლის 30 აპრილის №ბს-177-173(გ-08) განჩინება.
64. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 9 მარტის №ას-971-1172-08 გადაწყვეტილება.
65. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 23 მარტის №ას-68-401-09 გადაწყვეტილება.

66. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკორტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 6 ივლისის Nლა-842-შ-34-09 გადაწყვეტილება.
67. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 24 იანვრის Nლას-911-869-2013 გადაწყვეტილება.
68. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 16 სექტემბრის Nლა-3942-შ-106-2019 გადაწყვეტილება.
69. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 10 ოქტომბრის Nლა-3561-შ-95-2017 გადაწყვეტილება.
70. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2019 წლის 15 ოქტომბრის Nლა-4513-შ-141-2019 გადაწყვეტილება.
71. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 11 ივნისის Nლას-7-2019 გადაწყვეტილება.
72. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008,
73. *Abramson H.*, Mediation Representation: Representing Clients Anywhere, Collection of Articles: ADR in Business, Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, Vol. 2, 2011, 294-295.
74. *Alexandrer N.*, Global Trends in Mediation: Riding the Third Wave, Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, 2003, 2-3.
75. *Alexander N., Walsh S., Svatos M. (eds.)*, EU Mediation Law Handbook: Regulatory Robustness Ratings for Mediation Regimes, Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn, Vol. 7, 2017, 693.
76. *Bondy V., Doyle M.*, Mediation in Judicial Review: A Practical Handbook for Lawyers, the Public Law Project, London, 2011, 4-5.
77. *De Palo G., Trevor M. B.*, Arbitration and Mediation in the Southern Mediterranean Countries, Kluwer Law International , Alphen aan den Rijn, Vol. 2, 2007, 201.
78. *De Palo G.*, A Ten-Year-Long “EU Mediation Paradox” When an EU Directive Needs to Be More ...Directive, Europe Union: Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2018, 1-2.

79. EU Handbook on Mediation: Mediation Law and Practice in Other EU Countries, Professional Association of the Mediators in Bulgaria, Integrierte Mediation e.V. – Germany and the European Association of Judges for Mediation (GEMME), 26-27.
80. *Feinberg K. R.*, Mediation - A Preferred Method of Dispute Resolution, *Pepperdine Law Review*, Vol. 16, Issue 5, 1989, 7-8.
81. *Gassen D.*, German Civil Law Notaries and the Commercial Register, Königswinter, BNotK, 2011, 5.
82. *Gnoffo V.*, Notary Law and Practice for the 21st Century: Suggested Modifications for the Model Notary Act, *The John Marshall Law Review* 1063, Vol. 30, Issue 4, 1997, 1068.
83. Mediation for Notaries Notaries for Mediation – Practical Guide, Europe Union: Notaries of Europe, 2017-2018, 27.
84. *Prayer S.*, Why is Mediation not used More Often as a Means of Alternative Dispute Resolution? European Union: European Parliament's Committee on Legal Affairs, Brussels, 2012, 6, 11.
85. *Ruggeri L., Kunda I., Winkler s. (eds.)*, Family Property and Succession in EU Member States National Reports on the Collected Data, Rijeka, University of Rijeka, Faculty of Law, 2019, 462.
86. *Steffek F.*, Mediation in the European Union: An Introduction, Cambridge, 2012, 4-5.
87. *Willenbacher B.*, Individualism and Traditionalism in Inheritance Law in Germany, France, England, and the United States, *Journal of Family History*, №28, 2003, 210-211.
88. BVerfGE 42, 20 [30].
89. BvL 19/76.
90. BvR 169/63.